

diplomní projekt

Porodní centrum v Liberci

Fakulta Architektury
České vysoké učení technické v Praze
15118 Ústav Nauky o budovách

autor: Bc. Markéta Hlaváčková

vedoucí diplomové práce: Ing. arch. Michal Juha

odborný asistent: Ing. arch. David Belko, Ph.D.

konzultanti: Ing. Zuzana Vyoralová, Ph.D., Ing. Miloslav Smutek, Ph.D.

zimní semestr 2021 | 22

Obsah

01 	Úvodní část	7
	Zadání diplomové práce	8
	Prohlášení autora	10
	Předmluva a úvod	13
02 	Analytická část	17
	Porodní dům a porodní centrum	19
	Porod v Čechách	23
	Porod v zahraničí	26
	Návrh porodního centra v ČR	34
	Referenční stavby	42
03 	Návrhová část	53
	Autorská zpráva	54
	Pozemek	58
	Situace širších vztahů 1:5000	60
	Situace 1:500	62
	Provozní schéma	64
	Komunikační schéma	66
	Konstrukční schéma	67
	Půdorysy 1:200	68
	Řezy 1:200	84
	Pohledy 1:200	88
	Návrh porodního apartmánu	96
	Vizualizace	98
04 	Závěrečná část	111
	Poděkování	113
	Zdroje	114

01 | Úvodní část

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení:

Bc. Markéta Hlaváčová

datum narození:

25.7.1994

akademický rok / semestr:

2021/2022, zimní semestr

obor:

Architektura a urbanismus

ústav:

15118, ústav Nauky o budovách

vedoucí diplomové práce:

Ing. arch. Michal Juha

téma diplomové práce:

Porodní centrum

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Návrh porodního centra, které nabídne domácí prostředí pro přirozený porod a pokoje pro první dny šestinedělí. Centrum bude obsahovat tyto funkce: vzdělávání a osvěta, příprava na porod (teorie, psychologie, cvičení), porodní pokoje, azylové krátkodobé ubytování v šestinedělí, cvičení a plavání dětí, poporodní edukace (kojení, péče o dítě).

2/

Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

Stavební program v příloze s jistou mírou volnosti vzhledem ke zvolenému pozemku a k charakteru hlavního očekávaného cíle řešení

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítko zpracování

- širší vztahy 1:5000
- situace 1:500 případně 1:1000
- půdorysy, řezy, pohledy 1:200
- prostorová zobrazení (1-2 vizualizace)
- konstrukční schéma stavby
- celkové provozní schéma
- návrh architektonického a výtvarného řešení
- autorská zpráva s popisem architektonického a provozního řešení
- návrh porodního pokoje
- další nepovinné výkresy a schémata

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

- model /požadavky na model budou upřesněny v průběhu práce

Datum a podpis studenta

27.9.2021

Hlaváčová

Datum a podpis vedoucího DP

27.9.2021

Michal Juha

Datum a podpis děkana FA ČVUT

registrováno studijním oddělením dne

08 - 10 - 2021

[Handwritten signature]

27.9.2021

[Handwritten signature]

ZADÁNÍ diplomové práce - příloha

jméno a příjmení: Bc. Markéta Hlaváčková
akademický rok / semestr: 2021/2022, zimní semestr
téma diplomové práce: Porodní centrum

Stavební program:

společné a veřejné prostory

zádveří, kočárky, vozíky
vstupní hala - čekárna
WC ženy, muži, invalidní
přebalovací místnost
konzultační místnosti
přednáškové místnosti
kavárna nebo čajovna
úklidová komora
dětské hřiště (venkovní nebo vnitřní)

cvičení - bazén

šatny, WC, sprchy
šatna, sprcha, WC zaměstnanci
bazén 10/6 m
sklad
sklady čistého a špinavého prádla
úklidová komora
tělocvična
individuální cvičebny
vyšetřovna

porodní část

vyšetřovna
porodní apartmán 15x
porodní pokoj 4x
recepce
pracoviště porodních asistentek
čajová kuchyňka
šatna, sprcha, WC porodních asistentek
denní místnost personálu
čistící místnost
sklad
sklady čistého a špinavého prádla
úklidová komora
sanitáři
sklad odpadu
mléčná kuchyně
vozíky

prostory pro zaměstnance, administrativa

šatny, umývárny, WC
pracovny
denní místnost personálu
archiv

technické prostory

strojovny
bazénová technologie
výměňíková stanice nebo zdroj tepla
rozvodny

Datum a podpis vedoucího DP

27.9. 2021

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT: Markéta Hlaváčová
AR 2021/2022, ZS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:
(ČJ) PORODNÍ CENTRUM V LIBERCI

(AJ) BIRTH CENTER IN LIBEREC

JAZYK PRÁCE: ČESKÝ

Vedoucí práce:	Ing. arch. Michal Juha	Ústav: 15118 / Ústav nauky o budovách
Oponent práce:	doc. Ing. arch. Jiří Buček	
Klíčová slova (česká):	Porodní centrum, porodní dům, porod, šestinedělí, komunita, plavání dětí, Krajská nemocnice Liberec	
Anotace (česká):	Práce se zabývá v současnosti stále více diskutovaným tématem porodního centra a porodního domu. Cílem bylo na základě zjištěných dat navrhnout porodní centrum v českých podmínkách a vytvořit tak příjemné místo pro porod, které nabídne bezpečný kompromis mezi sterilním prostředím nemocnice a rizikovým pohodlím domova. Objekt současně nabízí prostor pro širokou škálu předporodních i poporodních aktivit a komunitní funkci. Pro návrh byl vybrán pozemek v těsné blízkosti areálu Krajské nemocnice v Liberci.	
Anotace (anglická):	The work deals with the currently increasingly discussed topic of the birth center. The aim was to design a birth center in the Czech conditions based on the obtained data and thus create a pleasant place for childbirth, which will offer a safe compromise between the sterile environment of the hospital and the risky comfort of home. The building also offers space for a wide range of antenatal and postnatal activities and community function. A plot of land in the immediate vicinity of the Regional Hospital in Liberec was chosen for the design.	

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou prací vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 6. 1. 2022

podpis autora-diplomanta

*Doufáme-li, že vytvoříme svět bez násilí,
kde strach a nenávisť nahradí úcta a laskavost..*

*Musíme začít tím, jak jeden s druhým zacházíme na
samotném počátku života.*

Právě tam se nastavují naše nejhlubší vzorce.

*Z těchto kořenů vyrůstá strach a odcizení
- nebo láska a důvěra.*

Suzanne Arms
z knihy Dokonalý podvod

Úvod

České porodnictví patří ke světovým špičkám. Každoročně se v České republice narodí přes 110 000 dětí, přičemž míra novorozenecké úmrtnosti je minimální (za posledních 30 let klesla z 8 na 1 úmrtí na 1000 porodů). Porod v současném systému tak můžeme považovat za bezpečný. Přesto se v posledních letech čím dál častěji objevují názory, které současný systém kritizují. Porodnicím je vytýkán neosobní přístup k rodičkám, nepříjemné a neintimní nemocniční prostředí, přílišné a často zbytečné zásahy lékařů do průběhu porodu, nemožnost volby porodní polohy, absence bondingu a v neposlední řadě nedostatečná poporodní péče, informovanost a podpora na oddělení šestinedělí. Nespokojenost se také týká toho, že v současné době neexistuje žádná státem podporovaná bezpečná alternativa k porodu v porodnici tak, jak to již funguje ve většině vyspělých zemí. Mnoho žen se tak rozhoduje pro porod doma, což je však druhý a v mnoha ohledech rizikový extrém. Bezpečná alternativa však existuje. V zahraničí se běžně setkáváme s porodními domy a centry, které představují kompromis mezi sterilním bezpečím porodnice a rizikovým pohodlím domova. Tato práce si klade za cíl zmapovat téma porodního domu (centra), jeho významu a fungování v zahraničí a na tomto základě navrhnout porodní centrum v českých podmínkách včetně jeho komunitních součástí.

02 | Analytická část

Porodní dům a porodní centrum

Co je porodní dům?

Porod doma s sebou nese mnoho rizik, porodní dům slouží jako most mezi domovem a nemocnicí. Je místem, které má velmi blízko k domácímu prostředí a které zároveň zajišťuje v případě komplikací okamžitý kontakt s lékařským zásahem. Dle zákona č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování je porodním domem ambulantní zdravotnické zařízení porodní asistentky, kde jsou vedeny fyziologické porody. Porodní dům je tedy zdravotnickým zařízením, které poskytuje porodnickou péči zdravým ženám s fyziologickým těhotenstvím a s předpokládaným fyziologicky probíhajícím porodem. V těchto zařízeních porod nevedou lékaři, ale pouze samostatně registrované porodní asistentky v rozsahu

kompetencí zakotvených v zákoně č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních a vyhlášce č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků. Nabízená individuální neinvazivní péče se snaží vyvarovat rutinních předepsaných postupů. O ženu se v průběhu těhotenství, porodu a šestinedělí stará jedna konkrétní porodní asistentka. Těhotná má tedy možnost s velkým předstihem navázat vztah s tím, kdo jí bude provázet porodem a zároveň se pravidelnými návštěvami porodního domu seznámit s jeho prostředím. Porodní dům svou atmosférou připomíná domov, potřebné vybavení a přístroje neruší – jsou přítomné ale skryté. Funkci porodního sálu nahrazují porodní pokoje.

Co je porodní centrum?

Porodní dům je autonomním zařízením, které není součástí nemocnice. Jinak je to u porodního centra, které se svým fungováním, atmosférou a principy sice od porodního domu neliší, ale svým umístěním v areálu nemocnice se jedná o její samostatné oddělení. Porodní centrum je tedy přímo napojen na porodnici s vysoce

odborným vybavením a péčí, i přes to, že není přímo součástí gynekologicko-porodnického oddělení. V případě komplikací rodička přejde nebo je převezena na kolečkovém křesle na porodní sál. O provoz porodního centra se starají porodní asistentky stejně tak, jako o péči v něm.

Služby, které může porodní dům či centrum nabízet

Těhotenství	<p>Těhotenská poradna vedená porodní asistentkou Možnost návštěv porodní asistentky v domácím prostředí Předporodní kurzy, semináře Alternativní péče – akupunktura, reflexní terapie, masáže, psychologická a rodinná poradna Cvičení pro těhotné</p>
Porod	<p>Individuální péče vybrané porodní asistentky v soukromí porodního pokoje Možnost návštěvy porodní asistentky v domácím prostředí v 1. době porodní a doprovod do porodního domu Kontrola rizik, v případě porodních komplikací okamžitě předání do péče lékařů</p>
Poporodní péče	<p>Péče o ženu a novorozence bezprostředně po porodu a v období šestinedělí Možnost konzultace a návštěv porodní asistentky v domácím prostředí Laktační poradna Poporodní rehabilitační cvičení, cvičení s dětmi Novorozenecké plavání</p>
Ostatní služby	<p>Komunitní funkce – setkávání maminek s dětmi Cvičení s dětmi a jiné aktivity pro děti Vzdělávání odborné i laické veřejnosti, osvětová činnost (semináře, přednášky, kurzy), spolupráce s lékaři a dalšími odborníky Kavárna, dětský koutek, specializovaný obchod</p>

Obr. č. 2 a 3: Porodnice Fakultní nemocnice Královské Vinohrady (porodní sál)

Porod v Čechách

Minulost a současnost českého porodnictví

Ještě ve 40. letech minulého století byly porody v domácnosti běžnou součástí života. Porodní asistentky, jak je nazýváme dnes, často pracovaly v terénu, dojížděly za rodičkami v průběhu těhotenství a porod vedly doma. K jejich práci patřila také péče o šestinedělky a často i o celou rodinu. Všechno potřebné a tehdy dostupné vybavení si nosily s sebou a posléze se staraly i o jeho sterilizaci. Síť porodnic nebyla tak hustá a rodičky ani neuvažovaly o využití jejich služeb. V průběhu 50. let docházelo v naší zemi i ve světě k přesunu porodů do nemocnic. Díky rostoucí odbornosti poskytované péče úmrtnost rodiček i novorozenců významně klesla. Tento úspěch však způsobil, že se z porodu stala zcela medicínská záležitost. Ačkoli tento trend probíhal ve většině zemí, v mnoha z nich se tradice domácích porodů udržela a transformovala se v možnost přivést dítě na svět v porodních domech za pomoci porodní asistentky. V naší zemi však tato alternativa neexistovala. Rodit v porodnici se stalo téměř povinností. Osobní přístup často ustoupil rutinně prováděným zákrokům bez ohledu na přání žen a jejich soukromí. K porodu nesměl doprovod, nežřídka kdy jediným komunikačním nástrojem bylo okno porodnice. První a druhá doba porodní probíhala na společném několikolůžkovém pokoji v tzv. „hekárně“. Na samotný porod se pak rodička musela dostavit na porodní sál, na lůžko, které bylo od ostatních odděleno plentou. Jedinými porodními pomůckami byl nábytek nebo společná sprcha. V některých ne-

mocnicích nebyl ženě mimo kojení dovolen kontakt s dítětem a to proto, aby dítě omylem neupustila. Běžná byla také délka pobytu na oddělení šestinedělí. Ženy zde s dětmi zůstávaly v rozmezí 5–14 dní. Po revoluci se situace začala lepší, byla povolena přítomnost doprovodu na sále a dítě již mohlo zůstat s matkou na pokoji. Přesto se i nadále objevují problémy v přístupu k rodičce, jako odmítání volby porodní polohy, nemožnost ovlivnit některé intervence (např. tišící prostředky, epidural...), nedostatečný nebo chybějící bonding, nemožnost ambulantního porodu... Tyto problémy často vycházejí z opatrnosti lékařů, kteří jsou pod obrovským tlakem stížností a žalob. Často tedy postupují podle předepsaných tabulek a volí bezpečnější a rychlejší postupy ve formě větších medicínských zásahů (epidural, nástřih, císařský řez...), které však v mnoha případech nemusely být nutné. V současné době vzniká stále silnější poptávka po řešení zdejší zkomplikované situace. Diskutuje se o změnách ve zdravotním systému, o kompetencích porodních asistentek a možnostech a podmínkách jejich samostatné činnosti. Vznikají asociace a hnutí podporující vznik porodních domů a center jako např. Atstoji.cz, do které se zapojily známé osobnosti. Tématu porodnictví se také začínají zabývat dokumentaristé, v roce byl natočen cyklus Dělníci života, který otevírá kontroverzní a často konfliktní témata týkající se porodu. Přes to všechno v naší zemi v současnosti funguje pouze jediný porodní dům.

Centrum porodní asistence

Co se týče porodních center, situace je podobná. V roce 2019 vzniklo první a dosud jediné porodní centrum tzv. Centrum porodní asistence (CPA) v nemocnici Na Bulovce. Nemocnice své nové oddělení popisuje takto: „CPA nabízí respekt k přání těhotné a rodící ženy, podporu přirozeného porodu, individuální přístup a příjemné prostředí při zachování vysoké odbornosti a bezpečí. Předporodní péče a porod v CPA probíhá pod vedením porodní asistentky.“ Dále doplňuje, že „CPA má zároveň jasně definována kritéria pro situace u porodu, k nimž je volán trvale dostupný lékař. Díky umístění CPA přímo v prostorách porodního sálu je pro matku

i novorozence zajištěna možnost okamžitého řešení případných komplikací a kdykoliv je k dispozici konzultace lékaře. Naším cílem je spokojená maminka a zdravé dítě.“. Jedná se tak o první jasný čin ze strany zdravotnictví následovat evropské trendy a změnit přístup k vedení fyziologického porodu. Součástí porodního centra jsou tzv. porodní apartmány, které nahrazují klasický porodní sál. Mají navodit domácí atmosféru a poskytnout rodičce i doprovodu dostatečný klid a soukromí. V současné době jsou k dispozici dva porodní apartmány, další čtyři jsou vzniknou v následujících letech.

Obr. 4 a 5: Centrum porodní asistence Nemocnice Na Bulovce (porodní apartmán)

Porod v zahraničí

Když se podíváme na situaci v porodnictví většiny vyspělých zemí, můžeme si všimnout, že úloha porodních asistentek a posléze alternativ k nemocničním porodům, je mnohem významnější než v Čechách. Porodní asistentky mají větší kompetence i zodpovědnost. Stát i odborné organizace poskytují asistentkám podporu právní i např. ve vzdělání. Legislativní, vzdělávací i organizační detaily se v jednotlivých zemích liší, to podstat-

né ale mají všechny společné – existuje v nich více než jeden státem podporovaný způsob porodu. Jejich rodičky si mohou vybrat v jakém prostředí přivedou svého potomka na svět, ať už v nemocnici, v porodním domě, centru nebo doma s porodní asistentkou, která správným výkonem svého povolání neriskuje pokuty a odebrání licence. Důležitou roli také hrají pojišťovny, které jsou ochotny celou škálu způsobů péče proplatit.

Obr. č. 6: Centrum porodních asistentek Linde, vstupní hala

Nizozemí

Charakter porodnictví

Nizozemské porodnictví patří mezi nejkvalitnější na světě. Zároveň drží silnou tradici domácích porodů. Až třetina dětí se narodí mimo nemocnici, což této zemi zajišťuje prvenství mezi evropskými zeměmi. Důležitým faktorem je kromě tradice a výborné mezioborové spolupráci

Porodní asistentka

Profese porodní asistentky představuje v Nizozemí tradiční povolání. V průběhu historie jejich nezastupitelná úloha nijak významně nekolísala, a tak i proto se porodní asistentky těší úcty a nenaráží na problém ve spolupráci s ostatními články porodnictví. Aby mohly vykonávat svou praxi, absolvují čtyřleté studium na Vyšší škole pro porodní asistentky. Žadatelky nepotřebují předchozí vzdělání zdravotní sestry. Součástí studia je také možnost zaměření na péči o ženu při patologických stavech a také na pedagogickou činnost.

Porodní centrum

Vzhledem k úspěšnosti a kvalitě holandského porodního systému, který je založen na péči porodní asistentky často v domácím prostředí, není v Nizozemí klasických porodních domů zapotřebí. Namísto nich se těší stále větší oblibě porodní centra, která vznikají při nemocnicích a představují alternativu k porodu v porodnici. Tato zařízení běžně nabízejí kromě porodní také předporodní i po-

i fakt, že pojišťovny zde proplácejí jak nemocniční, tak mimonemocniční péči - porod za asistence lékaře či porodní asistentky. Po ambulantním porodu v nemocnici může rodička využít služeb tzv. porodního hotelu, který je většinou součástí oddělení.

Po ukončení školy se asistentka musí zaregistrovat a pravidelně podstupovat přezkum svých znalostí. Dodržovat také musí etický kodex Královské Nizozemské Organizace porodních asistentek, která se stará o upevňování role porodních asistentek v nizozemském zdravotním systému. Převážná část porodních asistentek dále pracuje jako samostatně výdělečně činná osoba mimo porodnici a musí mít uzavřenou smlouvu s některou ze zdravotních pojišťoven.

porodní péči. Ženy sem mohou v průběhu těhotenství docházet na předporodní kurzy, různé druhy cvičení, masáže a podobně. Rodičky mohou využít služeb tzv. rodinného porodního hotelu, ve kterém si mohou několik dní po porodu odpočinout a který je jakousi variantou oddělení šestinedělí. Samozřejmostí je také následná možnost navštěvovat porodní centrum a konzultovat péči o dítě.

Obr. č. 7: Geburtshaus Hamburg, porodní pokoj

Německo

Charakter porodnictví

Ženy mohou rodit v domácím prostředí pod vedením porodní asistentky, častým způsobem je porod v porodním domě, kterých je v Německu velký výběr. Porodní asistentky zajišťují samostatnou péči o těhotnou, rodičí a v šestinedělí jak v domácím prostředí, tak v porodních domech a v nemocnicích. Lékař nesmí vést porod

bez porodní asistentky, naopak asistentka může vést fyziologický porod bez lékaře. Ten ale musí být přivolán při vyskytnutí komplikací. Většina péče je hrazena ze zdravotního pojištění s výjimkou proplácení předporodní pohotovosti vybrané porodní asistentky.

Porodní asistentka

Porodní asistentka má v německém porodnictví významné postavení. Je partnerem pro porodníky a gynekology. Jejich činnost je ukotvena v Zákoně o povolání porodních asistentek a dále v profesním řádu, který má každá spolková země vlastní. Významným dokumentem je Smlouva o péči poskytované porodními asistentkami. Tuto smlouvu uzavírají porodní asistentky se zdravotními pojišťovnami. Na základě tohoto dokumentu jsou porodním asistentkám vypláceny odměny za

jejich služby. Co se týče vzdělání, porodní asistentka musí absolvovat tříleté studium na odborné škole jako nadstavbu středoškolského vzdělání. Těchto odborných škol je v Německu několik desítek a každá je přidružena k jedné z nemocnic. Zde se odehrává praktická část výuky. Po složení závěrečných zkoušek mohou absolventky požádat o udělení povolení k výkonu samostatné praxe. Dále jsou povinny se celoživotně vzdělávat. Mohou zakládat a vést porodní domy.

Porodní centrum

Německé porodní domy fungují jako samostatná nelékařská zařízení, která poskytují individuální péči o těhotné, rodičky, šestinedělky a jejich rodiny. Existují zde dva typy porodních domů. Rozšířenějším je tzv. Geburtshaus, kde se odehrávají ambulantní porody, po nichž rodičky odcházejí po několika hodinách

domů. Méně běžným je pak tzv. Entbindungsheim, ve kterém se provádí složitější porody, po kterých matky s dětmi zůstávají i několik dní. Každý porodní dům musí mít zajištěnou 24hodinovou pohotovostní službu odborného lékaře, který musí být připraven do 10 minut přijet.

Rakousko

Charakter porodnictví

V rakouském porodnictví má hlavní roli porodní asistentka. Stará se o ženu samostatně od začátku těhotenství, při fyziologickém porodu a po něm, a to ve všech zařízeních. Většina porodů probíhá v porodnici a to několikadenním pobytem i ambulantním způsobem, kdy rodička odchází do 24 hodin od porodu. Většina žen ale v porodnici zůstává ještě několik dní, jak jsme tomu zvyklí v Čechách. V porodnicích obecně není podporován výběr své vlastní porodní asistentky, ani si ji nelze

přivést s sebou. Stejně jako v jiných zemích, i zde v případě komplikací přebírá péči o ženu a dítě lékař. K plánovaným porodům dochází také v domácím prostředí. Tento způsob je v Rakousku legální, avšak rozhoduje se pro něj pouze minimum žen. Podobně je na tom porod v porodním domě. Ten je taktéž legální, ale podmínky pro jeho vedení nejsou tak příznivé, jako např. v Nizozemí, i proto jich zde najdeme jen malé množství. Nicméně tato možnost tu existuje.

Porodní asistentka

Jak už bylo zmíněno, role porodní asistentky je v Rakousku nezastupitelná. Je vnímána jako odborný pracovník a partner lékaře. Jejich činnost je regulována zákonem o povolání porodních asistentek. Zde jsou podrobně popsány požadavky pro výkon jejich povolání jako je vzdělání nebo zápis v seznamu porodních asistentek. Potřebné vzdělání lze získat na akademii pro porodní asistentky nebo bakalářským studiem na vysoké škole. Po úspěšném složení zkoušek je uchazečce uděleno povolení k výkonu. Každá porod-

ní asistentka je povinna se nadále vzdělávat a každých 5 let projít kurzem. Organizace, která sdružuje rakouské porodní asistentky se nazývá Rakouské grémium porodních asistentek. Porodní asistentka může vykonávat svou praxi několika způsoby – samostatně (jako osoba samostatně výdělečně činná), v centru porodních asistentek, ve společné praxi, u samostatně praktikujícího lékaře, v rodinných poradnách, v porodnici nebo v porodním domě.

Porodní centrum

Porodních domů je v Rakousku jen několik, nejsou tedy tak časté jako např. v Německu. Podmínky pro zakládání nových jsou ztíženy faktem, že porodní dům v Rakousku musí vést lékař. Tato zařízení jsou chápána spíše jako praxe jednotlivých nebo několika porodních asistentek.

Podle toho jsou i financovány. Pokud mají asistenty uzavřenou smlouvu se zdravotní pojišťovnou, porod je jí z většiny hrazen. Není to ale pravidlem.

Obr. č. 8: Geburtshaus Von Anfang, porodní pokoj s vanou

Obr. č. 9: Geburtshaus Von Anfang, porodní pokoj s nafukovacím bazénem

Velká Británie

Charakter porodnictví

Obrat v porodnictví nastal v 90. letech, kdy vláda na základě vědeckých studií začala finančně podporovat potřebné změny v porodnictví. Do té doby se v britském porodnictví uplatňoval převážně medicínský přístup. V současné době je domácí porod považován za jednu z plnohodnotných variant fyziologických porodů (v tomto případě vede porod pouze zkušená porodní asistentka). Vzniklo velké množství porodních center při nebo mimo ne-

mocnici plně vedených porodními asistentkami. Péče spadající do Národního zdravotnického systému je hrazena zdravotní pojišťovnou, služby soukromých zařízení, agentur či praxe samostatně výdělečně činných porodních asistentek si hradí rodičky sami. Obě varianty se ale doplňují a žena, která se rozhodla pro soukromou péči, neztrácí nárok na bezplatné služby státního systému.

Porodní asistentka

Činnost porodní asistentky se řídí zákonným opatřením o ošetřovatelství a porodní asistenci. Hlavní organizací zaštiťující porodní asistentky je Rada pro ošetřovatelství a porodní asistenci. Vzdělání porodní asistentky dosahují tříletým studiem na vysoké škole či zkráceným v případě, že se jedná o již zaregistrovanou zdravotní

sestru. Po ukončení studia následuje registrace, po níž musí porodní asistentka každoročně hradit členský poplatek. Porodní asistentky mohou pracovat v rámci Národního zdravotnického systému, v soukromých zdravotnických zařízení nebo jako osoby samostatně výdělečně činné.

Porodní centrum

Porodní domy jsou ve Velké Británii dvojího druhu, označují jako midwife-led alongside units (porodní oddělení při nemocnici) či midwife-led freestanding units (porodní oddělení mimo nemocnici). V obou případech se jedná o zařízení

podobné spíše porodnímu centru, které není vedeno lékaři, ale pouze porodními asistentkami. Většina těchto porodních zařízení je provozována státem, zhruba 1/5 je pak v soukromých rukou.

Návrh porodního centra v ČR

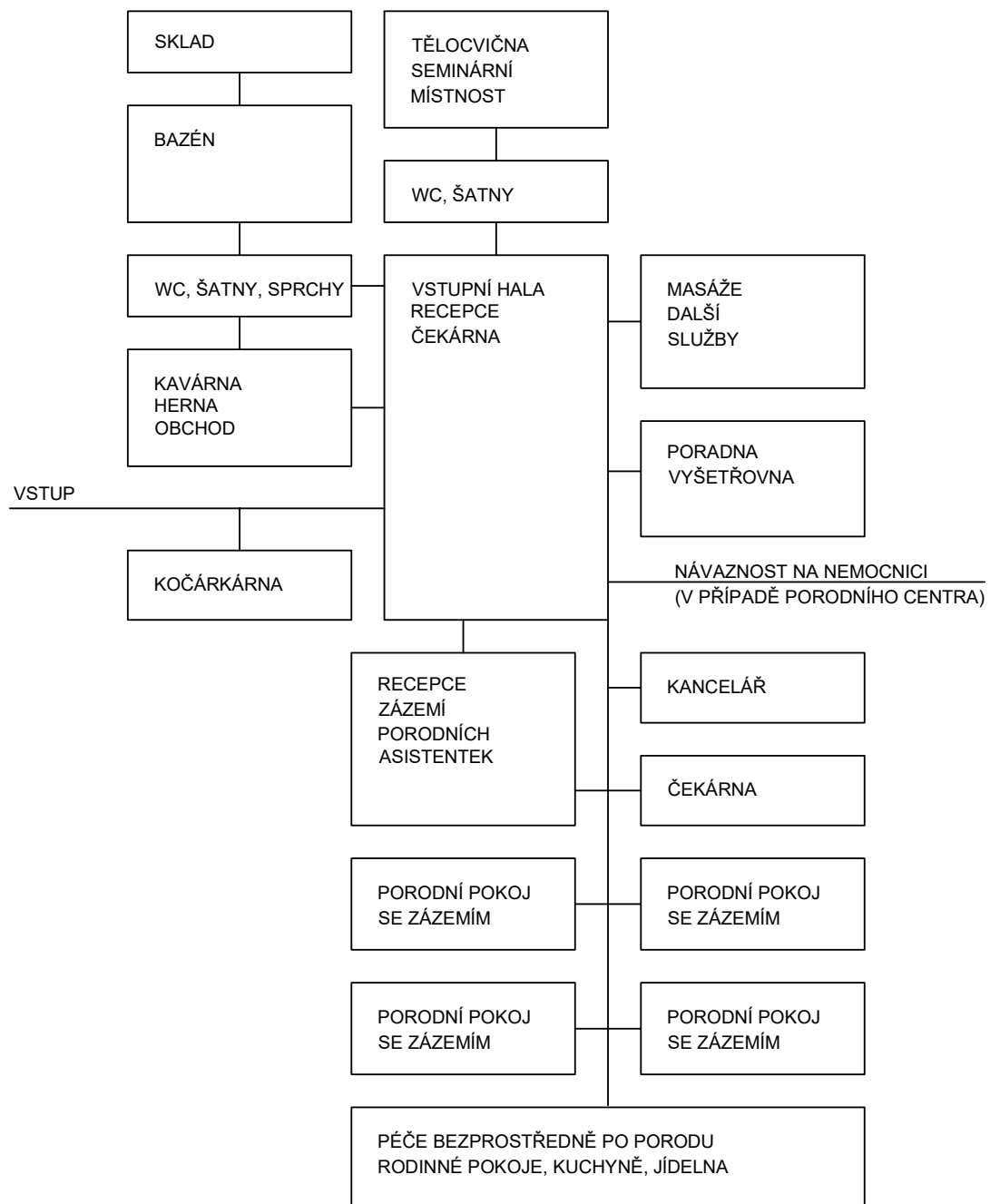
Legislativa

Dle zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování („zákon o zdravotních službách“) musí být zdravotnické zařízení pro poskytování zdravotních služeb technicky a věcně vybaveno. Prováděcím právním předpisem k tomuto zákonu je vyhláška č. 92/2012 Sb., o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče, která stanovuje obecné požadavky pro všechny poskytovatele zdravotních služeb i konkrétní požadavky na vybavení ambulantních zdravotnických zařízení porodní asistentky, kde jsou vedeny

fyziologické porody (= porodní domy). Vyhláška popisuje požadavky na vznik, vybavení a plochy základních i vedlejších provozních prostor, tedy ordinace, čekárny, WC pro pacienty, přípravný pro výkony a skladovací prostory. Pracoviště porodní asistentky se dělí na prostory, kde jsou či nejsou vedeny porody. Od toho se odvíjí i druh vybavení povinnými nástroji a přístroji. Důležitá je také podmínka, která stanovuje maximální dojezdovou dobu 15 minut ze zdravotnického zařízení porodní asistentky do zdravotnického zařízení, kde jsou schopni řešit komplikace vzniklých při vedení porodu.

Základní členění prostorů

vstupní část	recepce, příjem, informace, čekárna pro příbuzné, poradna, zázemí porodních asistentek, vyšetřovna a místnost pro poradenství
porodní a ubytovací část	porodní pokoje, vana, společná místnost pro doprovod rodičky, kuchyňka, vyšetřovna
komunitní a vzdělávací část	seminární místnost, tělocvična, kavárna, bazén, obchod
technická část	kuchyně, prádelna, sklad, úklidová místnost, odpady

Obr. č. 12. Schéma porodního domu / centra

Obr. č. 13, 14: Porodní pomůcky a vybavení Febromed

Porodní pokoj

Porodní pokoj neboli dle legislativy pracoviště porodní asistentky, kde jsou vedeny fyziologické porody musí obsahovat místnost pro vedení porodu o ploše min. 15 m², dále místnost pro péči o ženu a novorozence a sprchu. Podlahy, stěny a stopy musí být odolné proti poškození při pravidelném čištění, mytí a dezinfekci.

Pracoviště dále musí obsahovat toto vybavení:

porodní lůžko nebo jiné vhodné zařízení pro vedení fyziologického porodu

vyšetřovací světlo u porodního místa

sterilní svorka nebo gumička na pupečník

sterilní nůžky

kardiotokograf

pulzní oxymetr

odsávačka

laryngoskop a pomůcky k zajištění dýchacích cest

prostor a plocha pro ošetřování novorozenců

váha pro novorozence

měřidlo délky novorozence

vaginální zrcadla

zdroj medicínálního kyslíku

Mezi další nepovinné vybavení patří vana, stolička, míč, dvojlůžko, závěs.

Plavání kojenců a batolat

Hygienické požadavky na bazén pro těhotné, kojence a batolata stanovuje Vyhláška č. 238/2011 Sb. o stanovení hygienických požadavků na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch. Plaveckým bazénem je označován bazén s teplotou vody ke koupání 28 °C a nižší. Bazén pro kojence a batolata je určen ke koupání a plavání dětí ve věku do 3 let. Vyhláška stanovuje obecné nároky např. na jakost vody, protiskluzné úpravy povrchu, kapacity. Dále se vyhláška zabývá požadavky na bazény pro kojence

a batolata. Mezi povinné související prostory patří prostor pro kočárky, šatny dětí s přebalovacím stolem nebo omyvatelnou podložkou, oddělený prostor pro kojení, odpočinek a aklimatizaci dětí na venkovní prostředí před odchodem, zázemí pro doprovod (šatna, sprchy, WC...), sklad pomůcek a materiálů. Prostor pro koupání kojenců a batolat musí být stavebně nebo provozně oddělen od ostatních prostor, aby nedocházelo k narušení průběhu jinými aktivitami.

Další požadavky dle věku dětí:

Děti 3 – 6 měsíců

plastové vany a bazény nebo jiné nádoby z vhodného materiálu, pouze pro jednoho kojence, doprovod nevstupuje do vany
snadno čistitelný a dezinfikovatelný povrch, každodenní výměna vody
teplota vody 30 – 36 °C
teplota vzduchu 28 – 30 °C

Děti 6 – 12 měsíců

výše uvedené nádoby nebo přenosné bazény s cirkulací nebo stabilně zabudované bazény s recirkulací určené pouze dětem
přítomnost několikačlenné skupinky dětí s doprovodem
min. plocha vodní hladiny na jednoho koupajícího 0,8 m²
teplota vody: 28 – 32 °C
teplota vzduchu: 28 – 30 °C

Děti 1 – 3 roky

bazén s dobrou přístupností s maximální hloubkou vody 130 cm.
teplota vody: 28 – 32 °C
teplota vzduchu: 28 – 30 °C

Obr. č. 15.: Juklík, bazén pro batolata

Obr. č. 16: Juklík, vybavení pro odložení a přípravu dětí u sprch pro rodiče

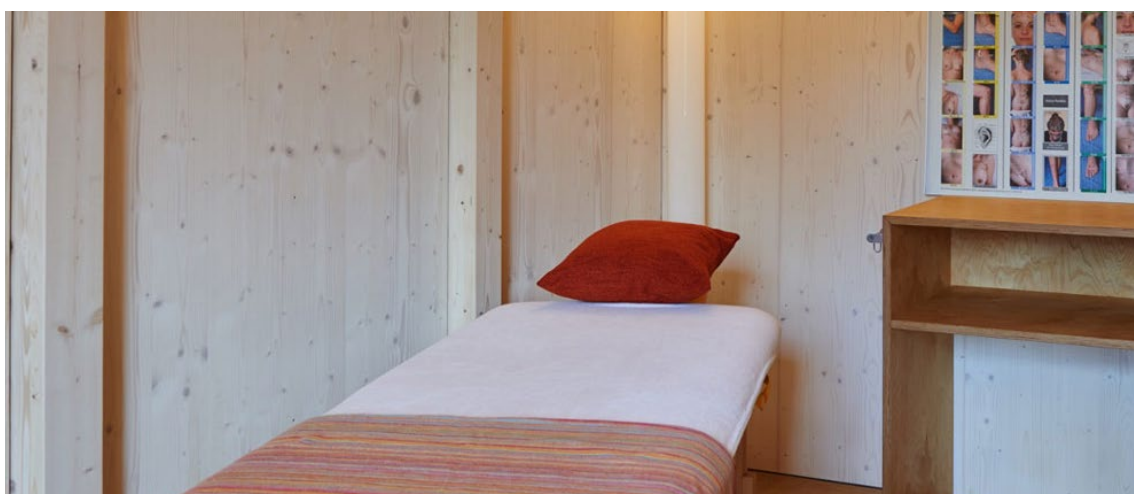
Další součásti

Telocvična

Dle vyhlášky č. 92/2012 místnost určená pro cvičení musí mít min 5 m² na 1 těhotnou ženu, minimální plocha místnosti činí 10 m². Dále musí být vybavena žíněnkami nebo podložkami na cvičení.

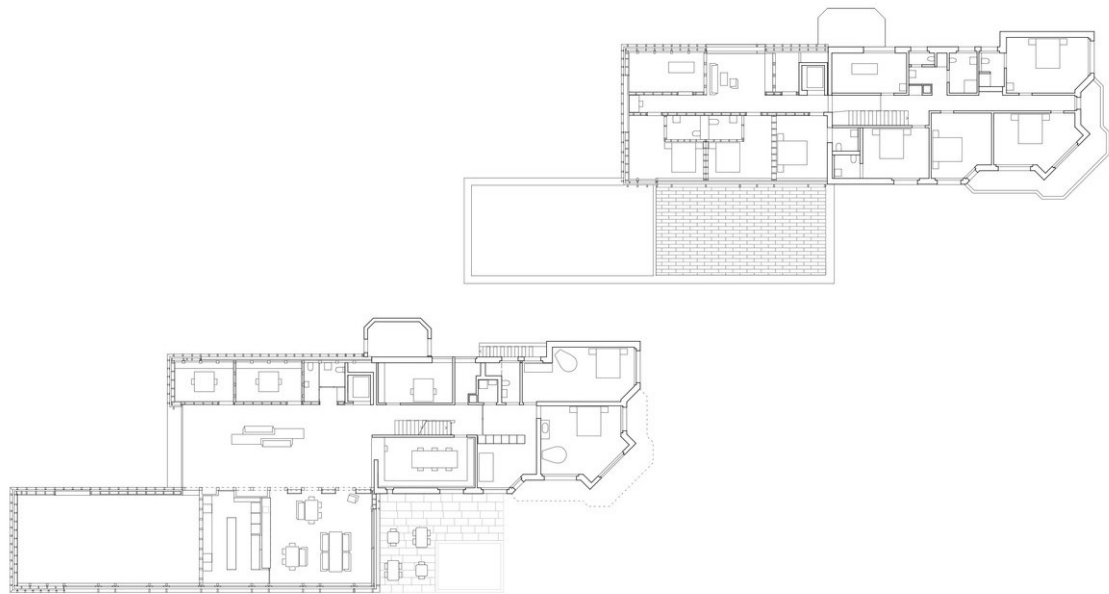
Obr. č. 17: Tělocvična porodního domu Gaburtshaus Hamburg

Obr. č. 18: Vyšetřovna v porodním domě Terra Alta

Referenční stavby

Porodní dům Terra Alta Oberkirch, Švýcarsko

Obr. č. 19: Půdorys 1PP a 1 NP

Obr. č. 20: Vstup a okolí porodního domu

Obr. č. 21, 22, 23: Recepce, čekárna, porodní pokoj

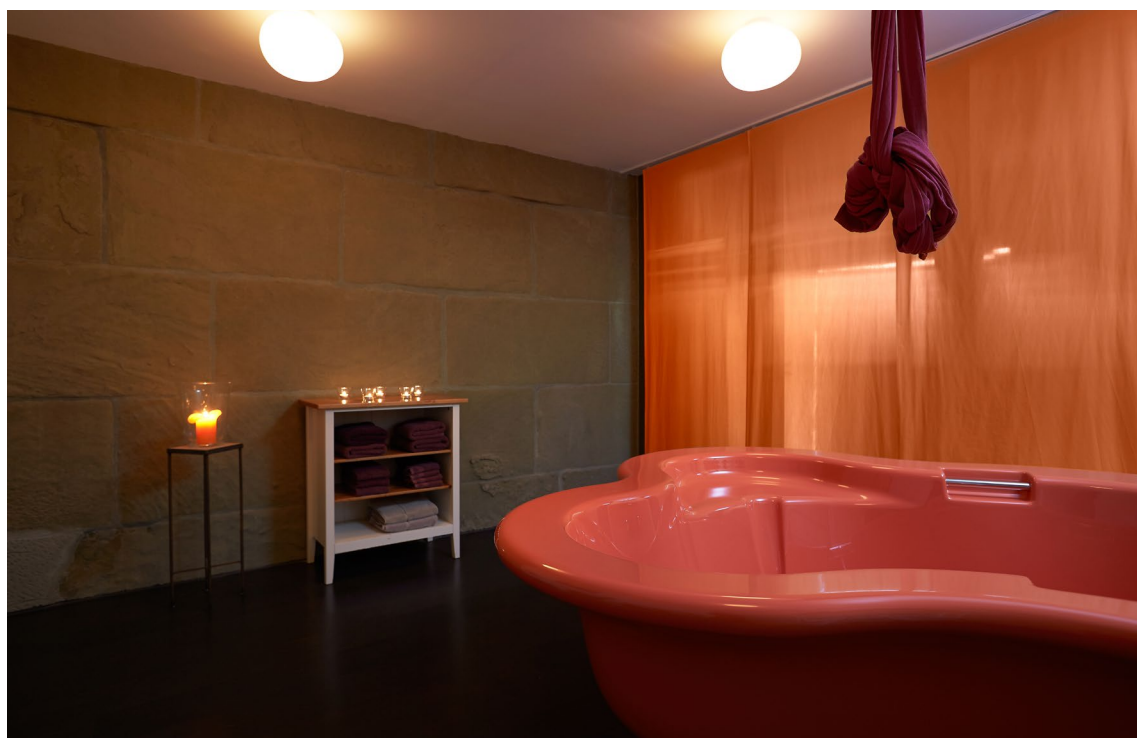
Referenční stavby

Porodní dům Luna

Bern, Švýcarsko

Obr. č. 24: Porodní pokoj

Obr. č. 25: Porodní pokoj s vanou

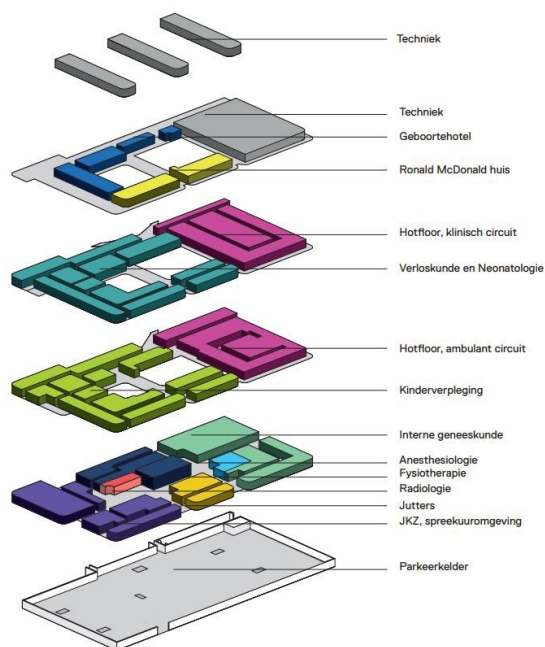
Obr. č. 26: Porodní dům a jeho zahrada

Obr. č. 27: Místnost pro kurzy a cvičení

Referenční stavby

Porodní centrum a hotel při nemocnici HagaZiekenhuis Haag, Nizozemí

Obr. č. 28: Schéma nemocnice, porodní centrum a porodní hotel v posledních podlažích

Obr. č. 29: Porodní pokoj v porodním centru

Obr. č. 30: Atrium porodního centra (v nejvyšším patře porodní hotel)

Obr. č. 31: Pokoj v rodinném porodním hotelu, který je součástí nemocnice

Referenční stavby

Porodní centrum Rottenburg
Rottenburg, Německo

Obr. č. 32: Vyšetřovna

Obr. č. 33: Místnost pro kurzy a cvičení

Obr. č. 34: Recepce

Obr. č. 35: Porodní pokoj

Referenční stavby

Porodnice U Sluneční brány
Hořovice, ČR

Obr. č. 36: Zázemí porodního sálu

Obr. č. 37: Vana (neurčena k porodu)

Obr. č. 38: Porodní sál

Obr. č. 39: Sesterna

Obr. č. 40: Porodní sál

03 | Návrhová část

Autorská zpráva

Cílem projektu je návrh porodního centra v českých podmínkách a vytvoření příjemného místa pro porod, které nabídne bezpečný kompromis mezi sterilním prostředím nemocnice a rizikovým pohodlím domova. Objekt současně nabízí prostor pro širokou škálu předporodních i poporodních aktivit a komunitní funkci. Pro návrh byl vybrán pozemek v těsné blízkosti areálu Krajské nemocnice v Liberci.

Architektonické a provozní řešení

Popis nadzemní části

Objekt je v nadzemní části rozdělen na dvě hmoty porodního centra (4 nadzemní podlaží) a kavárny s bazénovou recepcí (2 nadzemní podlaží). Z pohledu chodce se jedná o dvě oddělené budovy lišící se svým charakterem a režimem. Menší objekt s kavárnou představuje vstup do komunitní a společenské části centra. Nachází se zde recepce bazénu pro plavání batolat v 1. PP a současně vstup ke kurzovým místnostem v 1. NP. Porodní centrum na druhou stranu představuje větší a uzavřenější dům se soukromějším režimem spojeným se samotným porodem a s ním souvisejícími procesy. V 2. NP nalezneme administrativní oddělení a zázemí pro zaměstnance. Obě nadzemní části spojuje můstek ve 2. NP.

Popis podzemní části

Podzemní část tvoří 3 pozemní podlaží. Garáže pro zaměstnance a návštěvníky porodního centra, kryté zastavení pro sanity a doprovod rodiček. V 1. PP se nachází bazén pro plavání batolat i novorozenců s přílehlými šatnami, zázemím pro zaměstnance a technickými prostory. Bazénová technologie je umístěna pod bazénovou halou v 2. PP.

Urbanismus

Orientace hlavní budovy porodního centra je navržena tak, aby porodní apartmány směřovaly jihovýchodním směrem. K této straně se zároveň svažuje pozemek, výhled z oken okolních budov tedy nepředstavuje narušení soukromí, porodní pokoje mají dostatek světla a výhled na Ještěd. Obě budovy porodního centra se svou výškou a objemem nesnaží nekonkurovat nemocničním budovám, ale pokoušejí se navázat na měřítko okolních městských budov a vil a doplnit roztřepenou uliční čáru. Mezi objekty vzniká veřejný prostor, kde je možné se zastavit a posedět nebo pouze procházet a nadále si zkracovat trasu mezi ulicemi Baarova a Husova. Prostor je navrženo tak, aby představoval odcloněný záliv před ruchem hlavní dopravně vytížené Husovy ulice a počítal tak s přítomností dětí.

Provoz bazénu

Hlavní vstup se nachází v úrovni ulice Husova. Jako recepce slouží kavárna. Pro klienty přijíždějící v autě je zajištěn přístup také z podzemních garáží na čip. U všech vstupů je možné zaparkovat a zamknout kočárek. Před šatnami se nachází špinavá a čistá zóna, zde je možné uschovat obuv a kabát do skříňek. Navazuje vstup do společných šaten s převlékacími kabinami a skříňkami na vše zbylé. Návrh počítá s dostatkem míst pro krátkodobé odložení dětí, ať už do ohrádek či na přebalovací stůl, který je součástí každé kabiny. Průchodem přes pro muže a ženy oddělené sprchy, WC a osušovnu se dostaneme do bazénové části. Zde nalezneme hlavní bazén pro plavání batolat s doprovodem, dále menší koupelový bazén pro relaxaci a samostatnou místnost s vanou pro vaničkování (první plavání) novorozenců.

Provoz porodního centra

Recepce porodního centra se nachází taktéž v úrovni Husovy ulice. Hlavní částí jsou dvě patra s porodními apartmány v 3.NP a 4.NP. Celkově centrum poskytuje 10 porodních apartmánů, ve kterých probíhá porod a rodička zde může zůstat s dítětem a doprovodem i další dny navazujícího šestinedělí. Součástí každého porodního apartmánu je porodní vana, lůžko pro rodičku s dítětem, lůžko pro novorozence, přistýlka pro doprovod, prostor pro náčiní usnadňující porod, kout pro ošetření novorozence bezprostředně po porodu, WC s koupelnou a kuchyňka. V každém patře je navrženo zázemí pro porodní asistentky i společné prostory pro setkávání a sdílení maminek.

Komunikace vnitřní a vnější

Původním záměrem bylo propojit porodní centrum se stávající porodnicí nadzemním či podzemním koridorem tak, aby byl v případě potřeby zajištěn co nejrychlejší přesun rodičky na operační sál. Vzhledem ke konstrukční, dopravní i finanční náročnosti bylo od nápadu upuštěno. Návrh ale i nadále počítá s potenciálně možným napojením na areál nemocnice při příležitosti stavby podzemního koridoru mezi porodnicí a interním oddělením. I proto jsou vertikální komunikační jádra umístěna co nejbližší nemocnici. Z tohoto závěru také vyplývá, že v případě komplikací při porodu a nutného převozu rodičky na porodní sál bude potřeba příjezd sanity.

Vzhledem k dopravní vytíženosti Husovy ulice je navržen vjezd pro sanity i osobní automobily z ulice Baarova. Parkování zaměstnanců a návštěvníků / klientů porodního centra je zajištěno podzemním parkingem. Vzhledem k tvaru a malé ploše pozemku bylo nutné navrhnout do 2.PP a 3.PP autovýtah. Pro zastavení sanity a doprovodu rodiček je vyhrazen prostor v 1. PP, do kterého se vjíždí po rampě.

Na toto rychlé zastavení navazuje lůžkový výtah a schodiště propojující všechna podlaží včetně porodních. Komunikace mezi porodním centrem a porodnicí s porodním sálem je tedy i nadále rychlý a splňuje požadované časové limity.

Materiálové a konstrukční řešení

Konstrukční systém tvoří železobetonový bezprůvlakový sloupový systém s nosnými obvodovými stěnami v podzemních podlažích. Desky jsou podepírány přímo sloupy o rozponu 5,4 m a 6 m. Průvlaky se nachází pouze nad bazénovou částí. Objekt porodního centra je obložen cihlou s průlamy v okenních částech. Fasádu kavárny tvoří pohledový beton.

Technické řešení

Voda, plyn, elektřina a kanalizace jsou napojeny na inženýrské sítě v ulici Baarova. Jádra jsou na několika místech etážována a v 1.PP svedena do společného jádra v 2.PP a napojena na uliční řady. Kanalizace bude přečerpávána v přečerpávací šachtě. Vzduchotechnika je rozdělena do dvou samostatných strojoven pro bazén a pro porodní centrum. Zdroj tepla a ohřev teplé užitkové vody se nachází v 1NP, stejně jako rozvodna silnoproudu, slaboproudu a sklad medicínálních plynů. Bazénová technologie se nachází v 2.PP na úrovni bazénových van. Tento prostor je odvětráván vzduchotechnikou v samostatné šachtě. Nádrž na vodu sprinklerů se nachází v 2.PP a jejich řídicí jednotka v 1.PP. Provoz v budově zajišťují tři výtahy – osobní, lůžkový a autovýtah. Autovýtah má řídicí jednotku v samostatné místnosti.

Pozemek

Pro návrh byl vybrán pozemek o rozloze 1487 m² v těsné blízkosti areálu Krajské nemocnice v Liberci. V současné době se zde nachází veřejné parkoviště, které bude v následujících letech nahrazeno parkovacím domem u centra urgentní medicíny. Pozemek je svažitý, sousedí s ulicemi Husova a Baarova. Jeho předností je těsná blízkost areálu nemocnice a budovy stávající porodnice. Poloha pozemku zajišťuje výhled z potenciálně vyšších pater na centrum města a ještědský hřeben. Okolní zástavba není kompaktní, místo se nachází na rozhraní charakteru centra s městskou strukturou, vilovou čtvrtí kolem Husovy třídy a nesourodým areálem budov krajské nemocnice.

ulice Husova

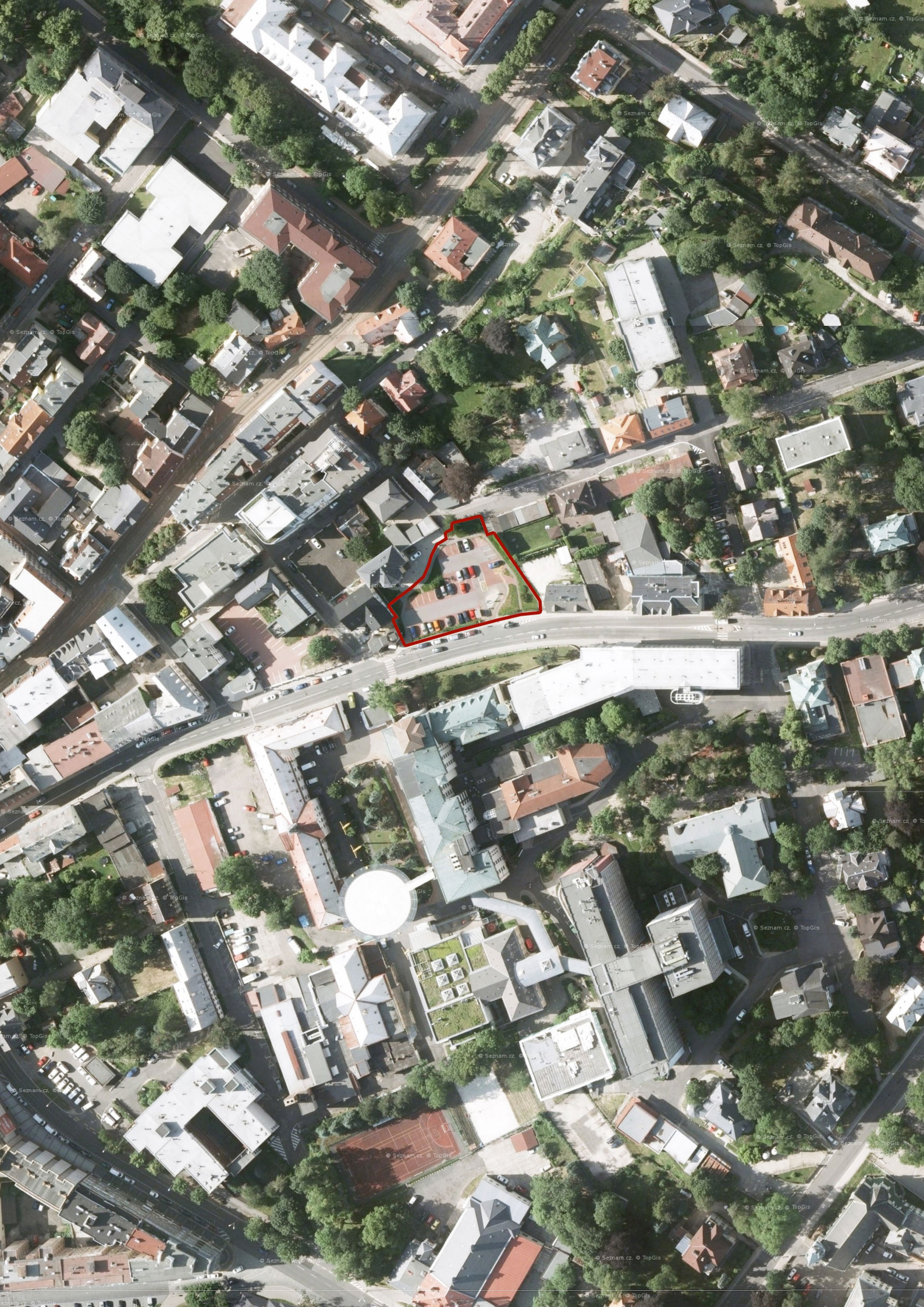
ulice Baarova

pohled ze stávajícího parkoviště

pohled na budovu chirurgie

Situace širších vztahů

návrh porodního centra

areál Krajské nemocnice Liberec (KNL)

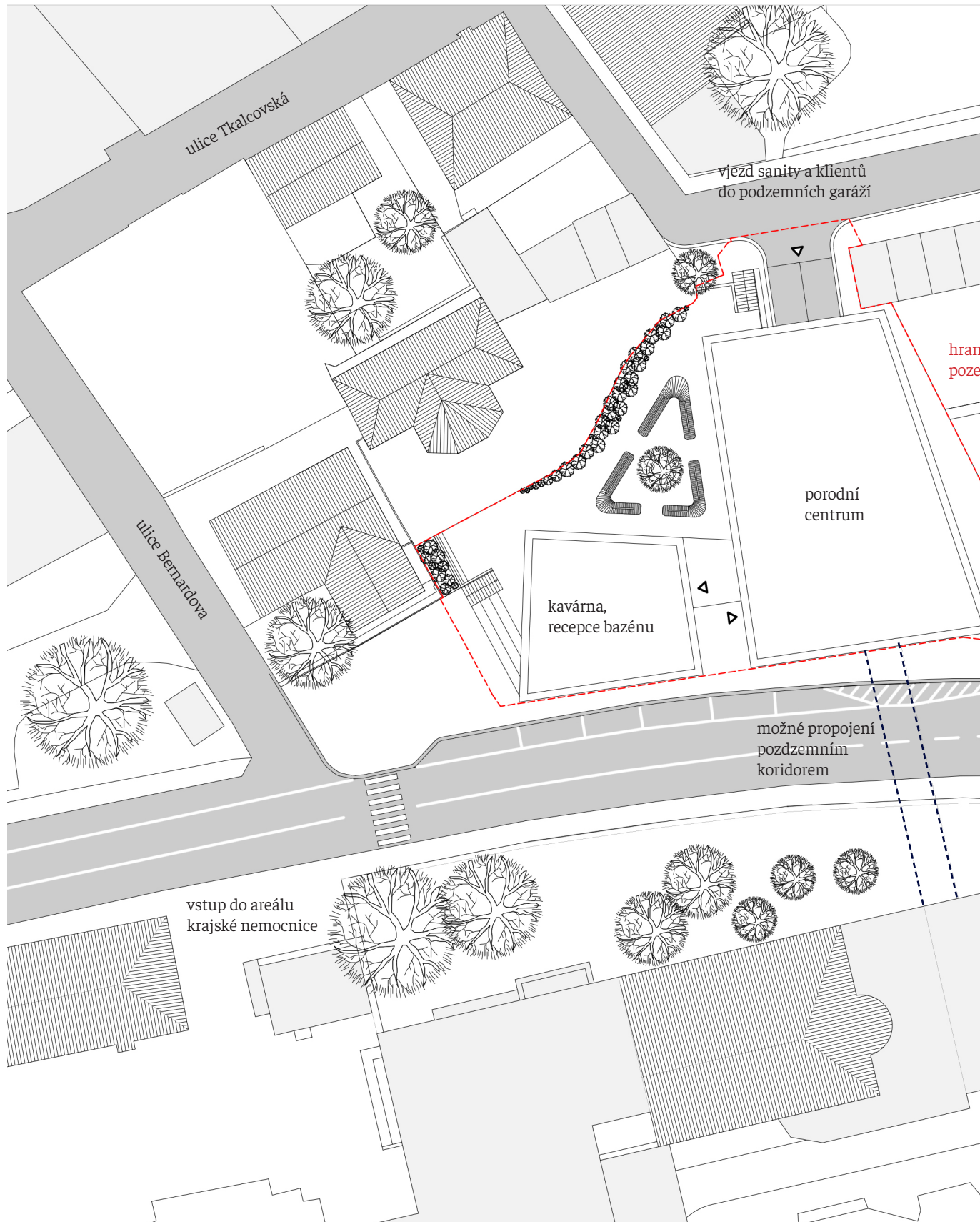

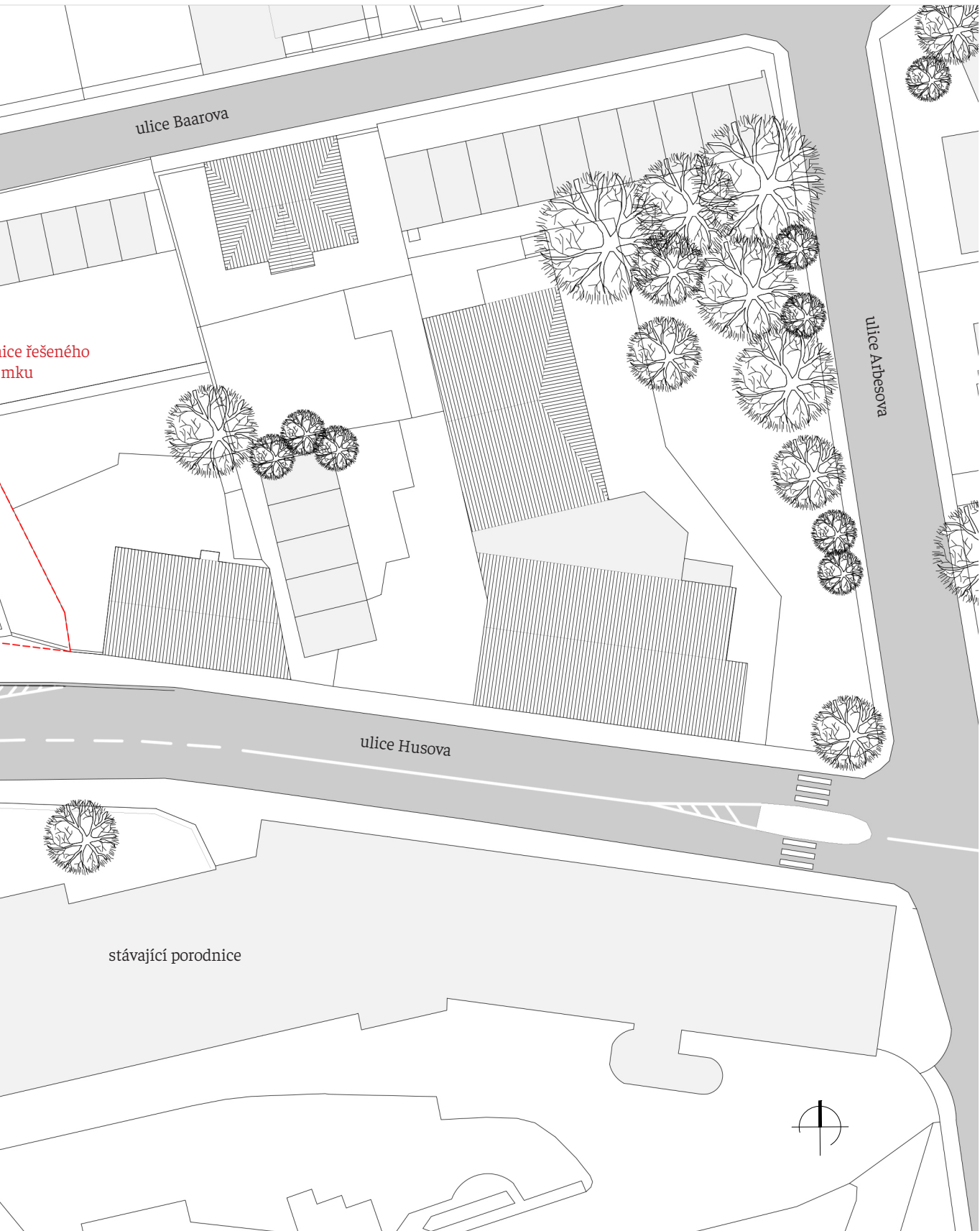
budova stávající porodnice

M 1:5000

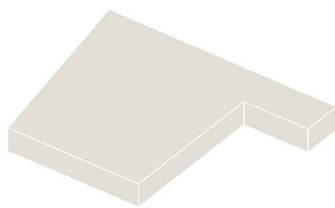

Situace 1:500

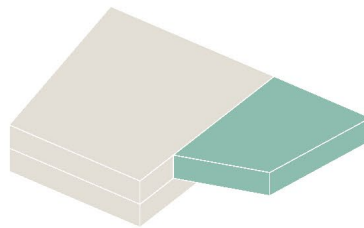

Provozní schéma

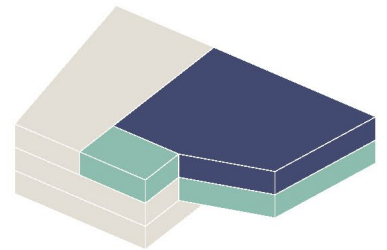
3. PP

- . podzemní garáž

2. PP

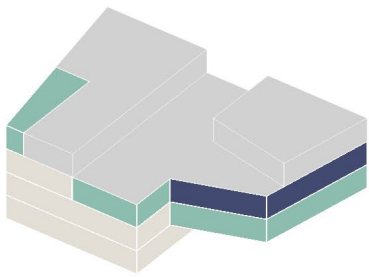
- . podzemní garáž
- . bazénová technologie

1. PP

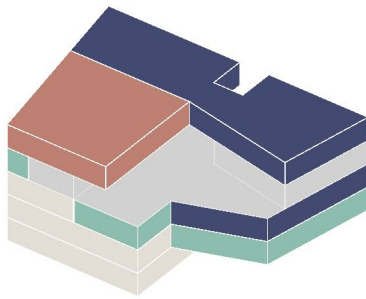
- . vjezd sanit a do garáží
- . bazén
- . technické prostory

- společné a veřejné prostory
- cvičení, bazén, poradny
- porodní část
- prostory pro zaměstnance, administrativa
- technické prostory
- garáže

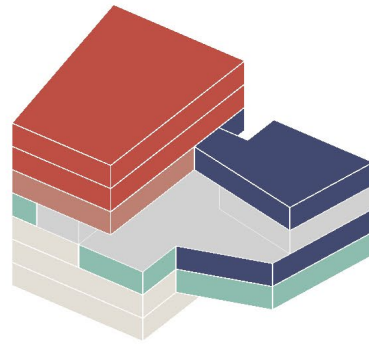
1. NP

- . recepcie porodního centra
- . technické prostory
- . specializovaný obchod
- . kavárna, recepce bazénu
- . náměstí

2. NP

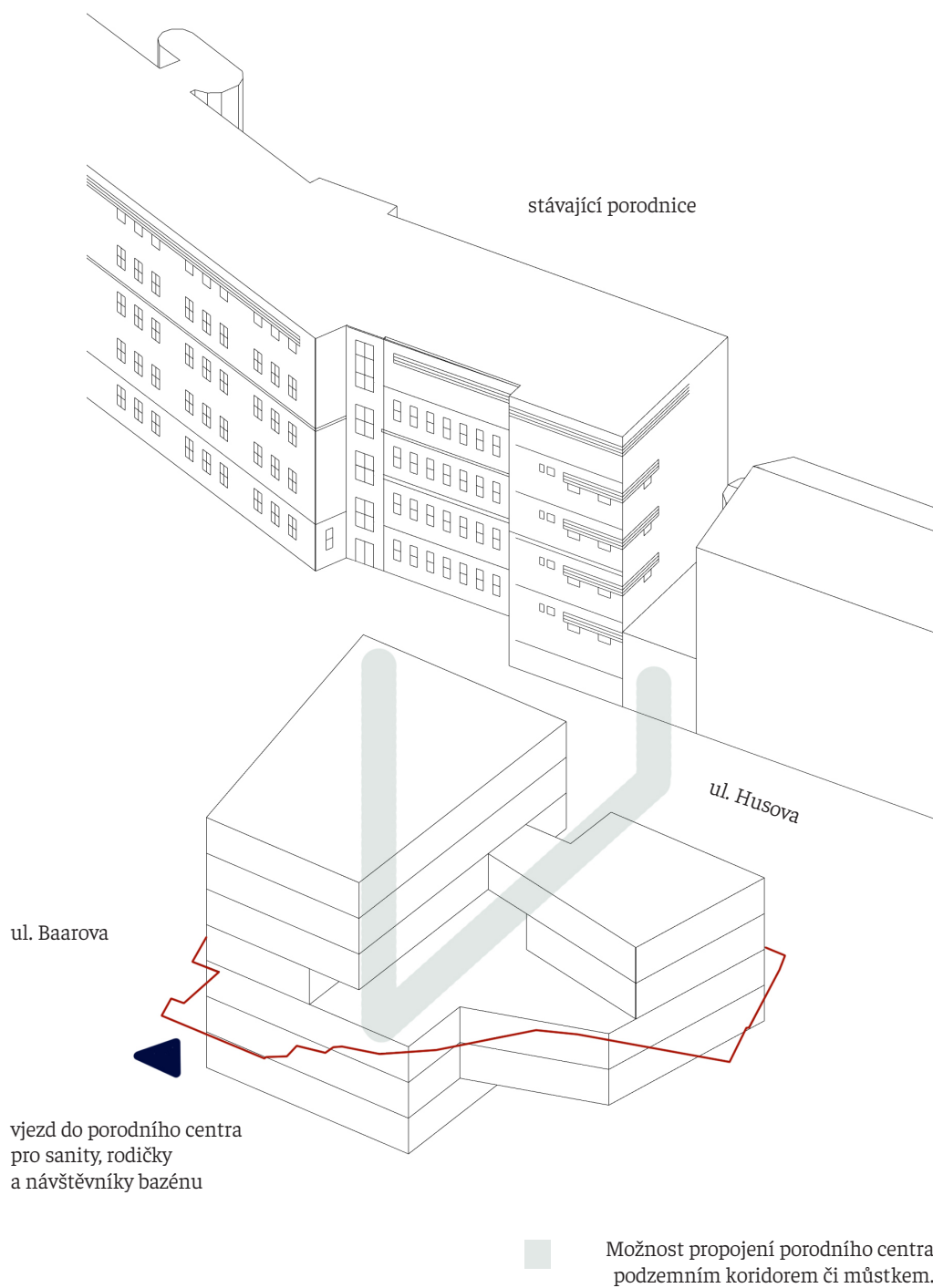
- . kurzové místnosti
- . sály na cvičení
- . poradny
- . gynekologická ordinace
- . administrativa
- . zázemí zaměstnanců

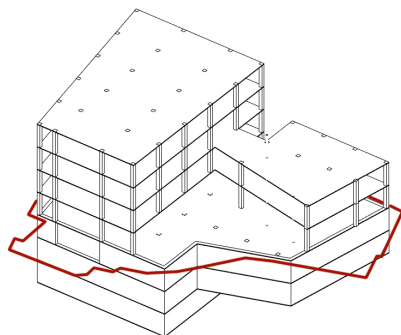
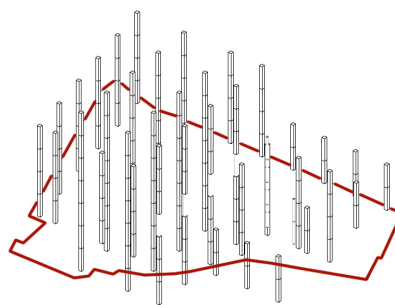
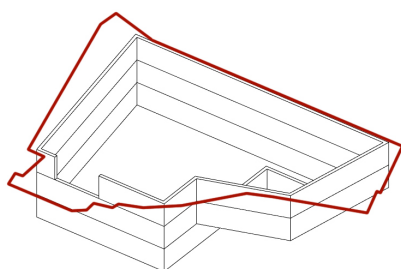
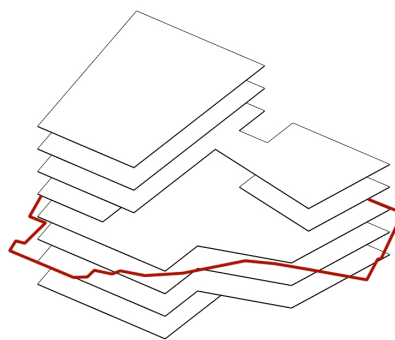
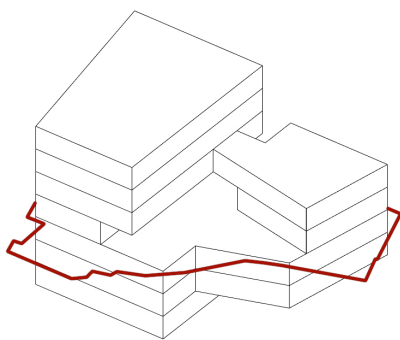
3. NP + 4. NP

- . porodní apartmány

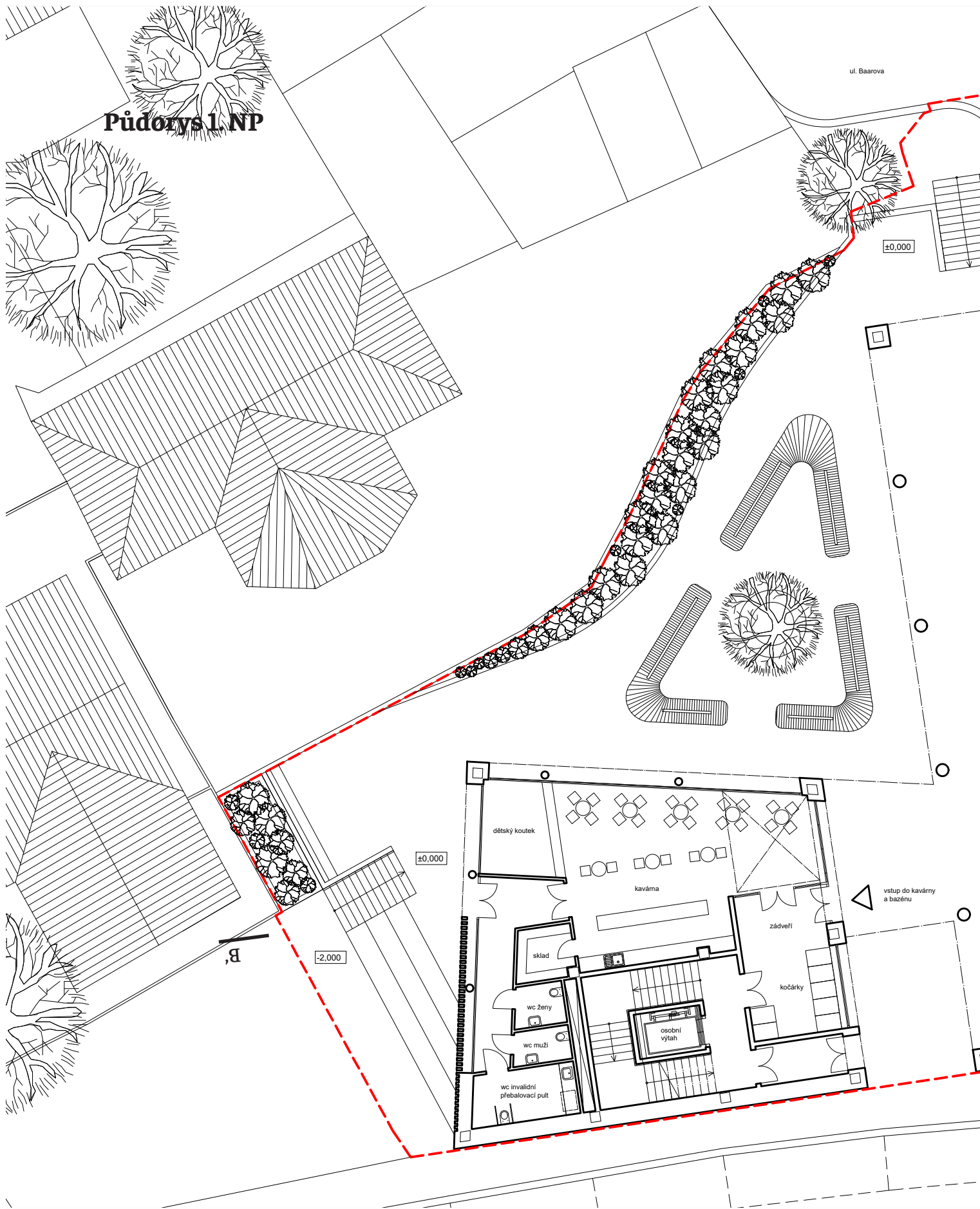
Komunikační schéma

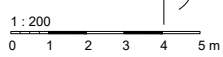
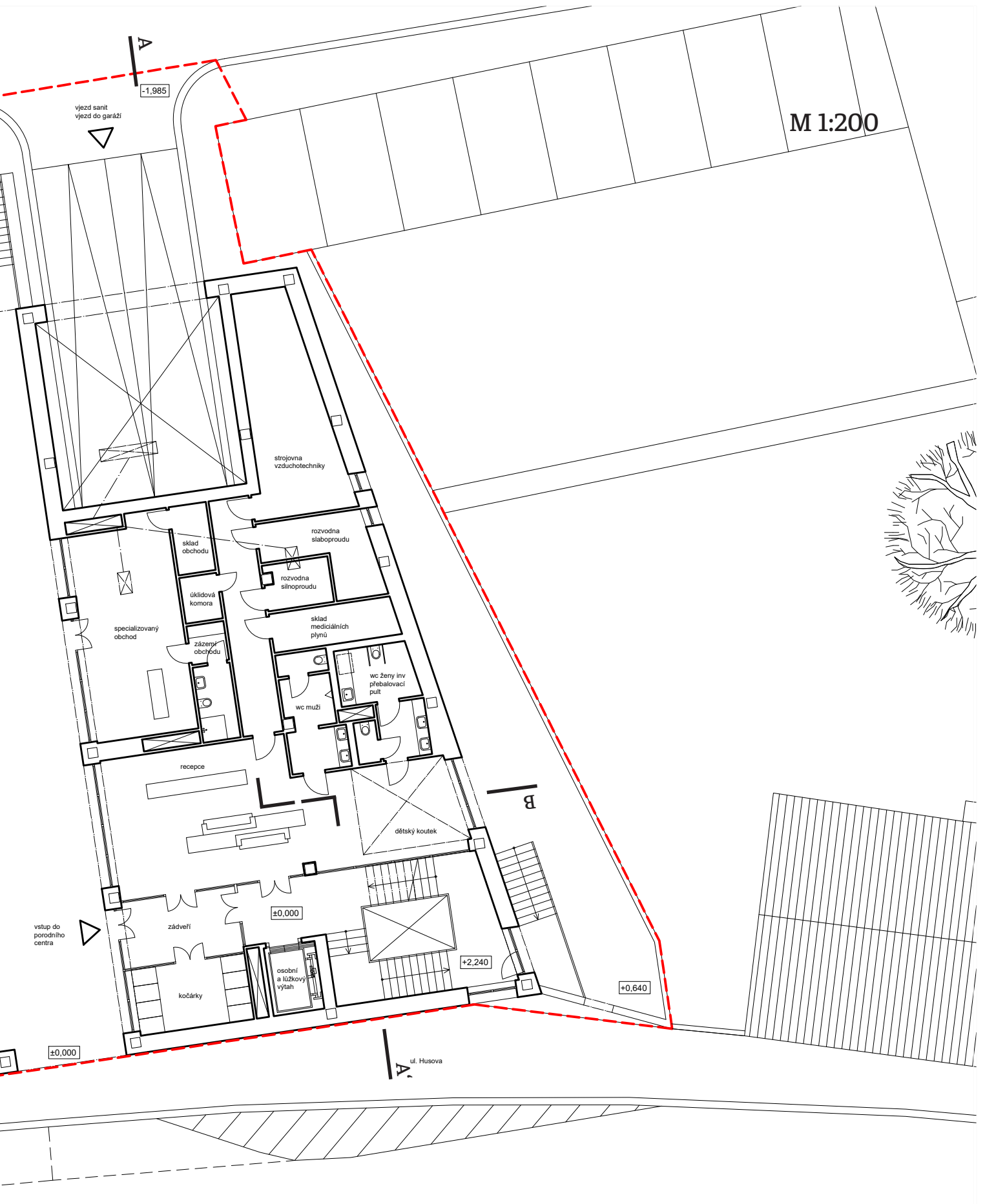
Konstrukční schéma

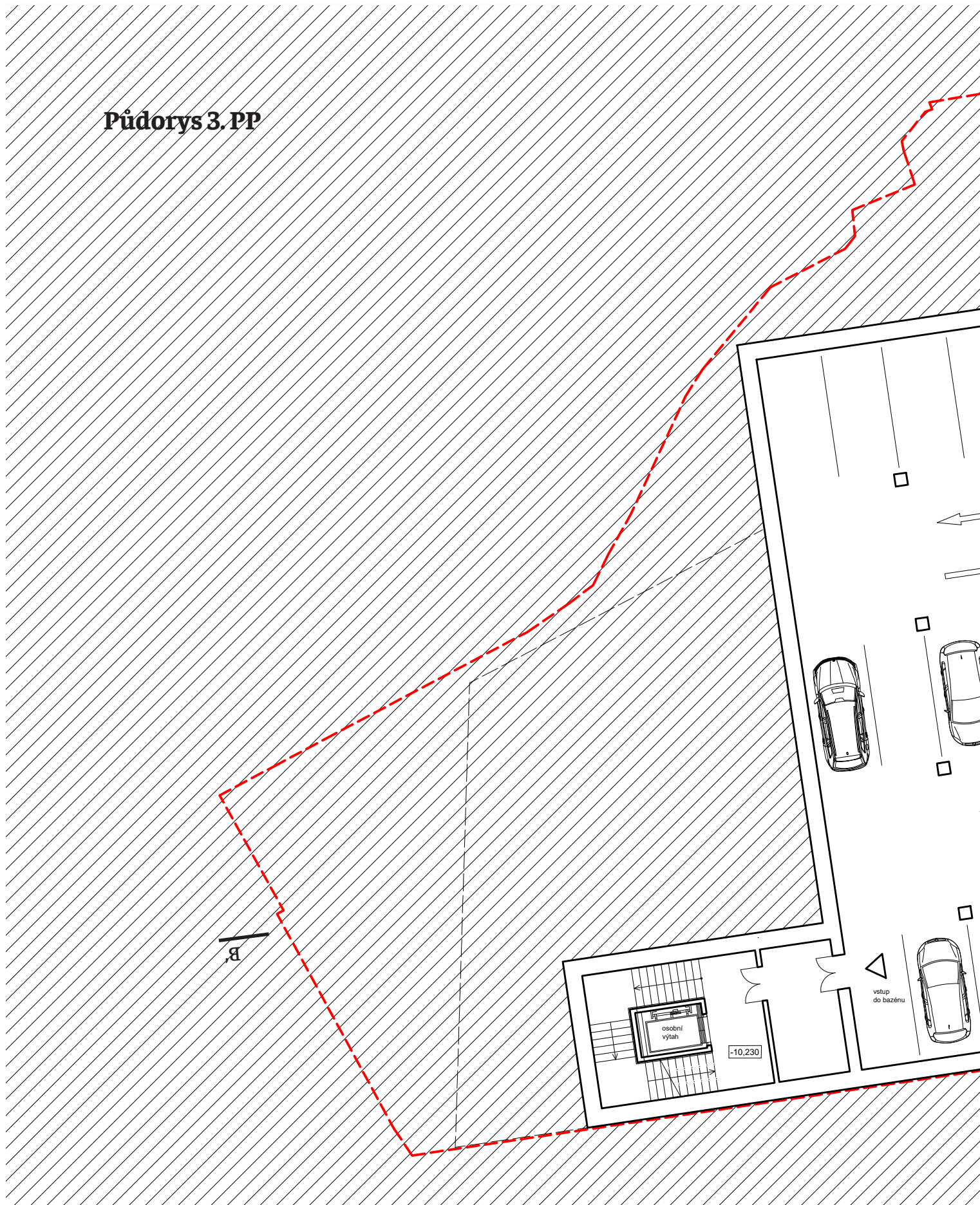
Konstrukční systém tvoří železobetonový bezprůvlakový sloupový systém s nosnými obvodovými stěnami v podzemních podlažích. Desky jsou podepírány přímo sloupy o rozponu 5,4 m a 6 m. Průvlaky se nachází pouze nad bazénovou částí.

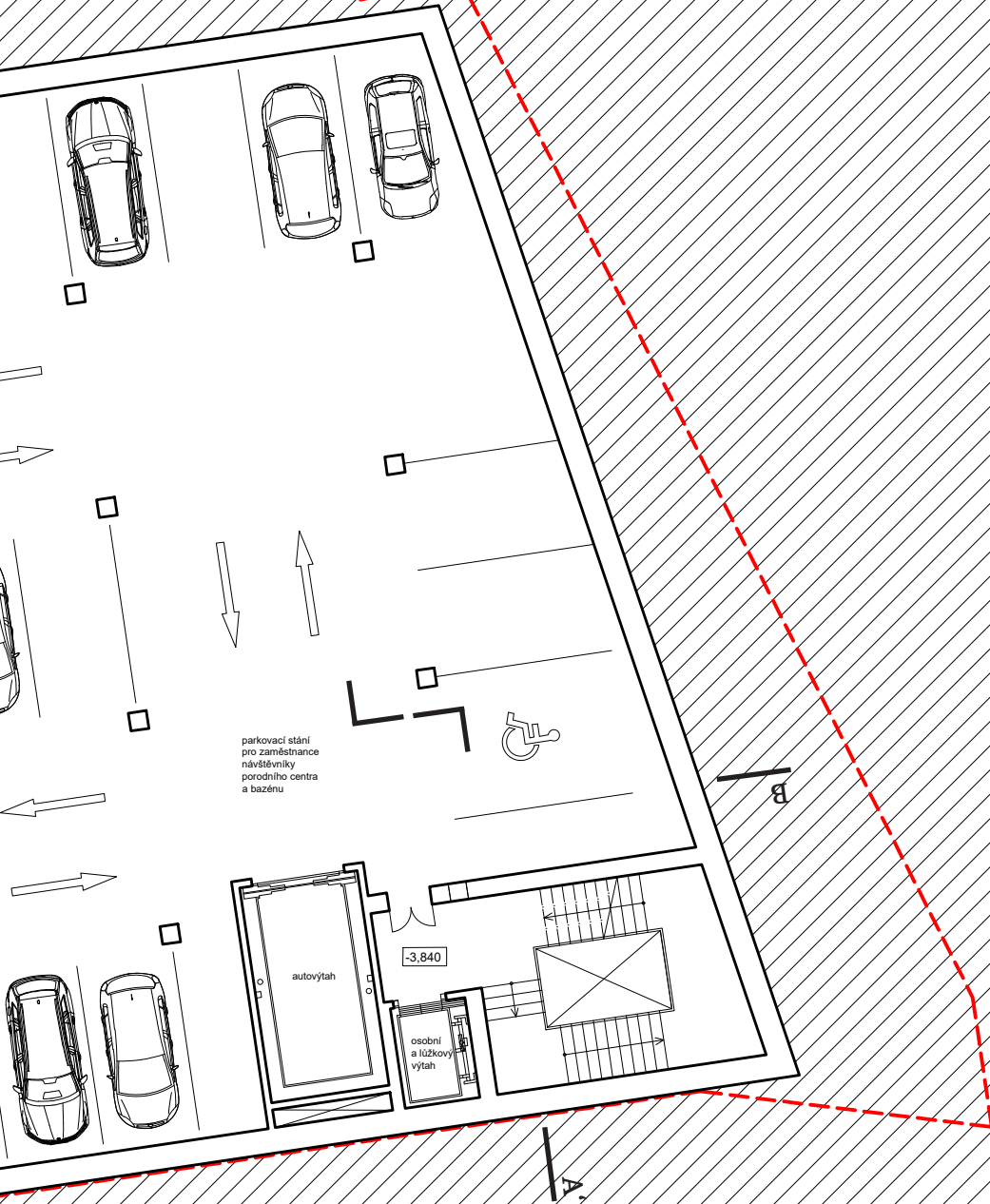
M 1:200

Půdorys 3. PP

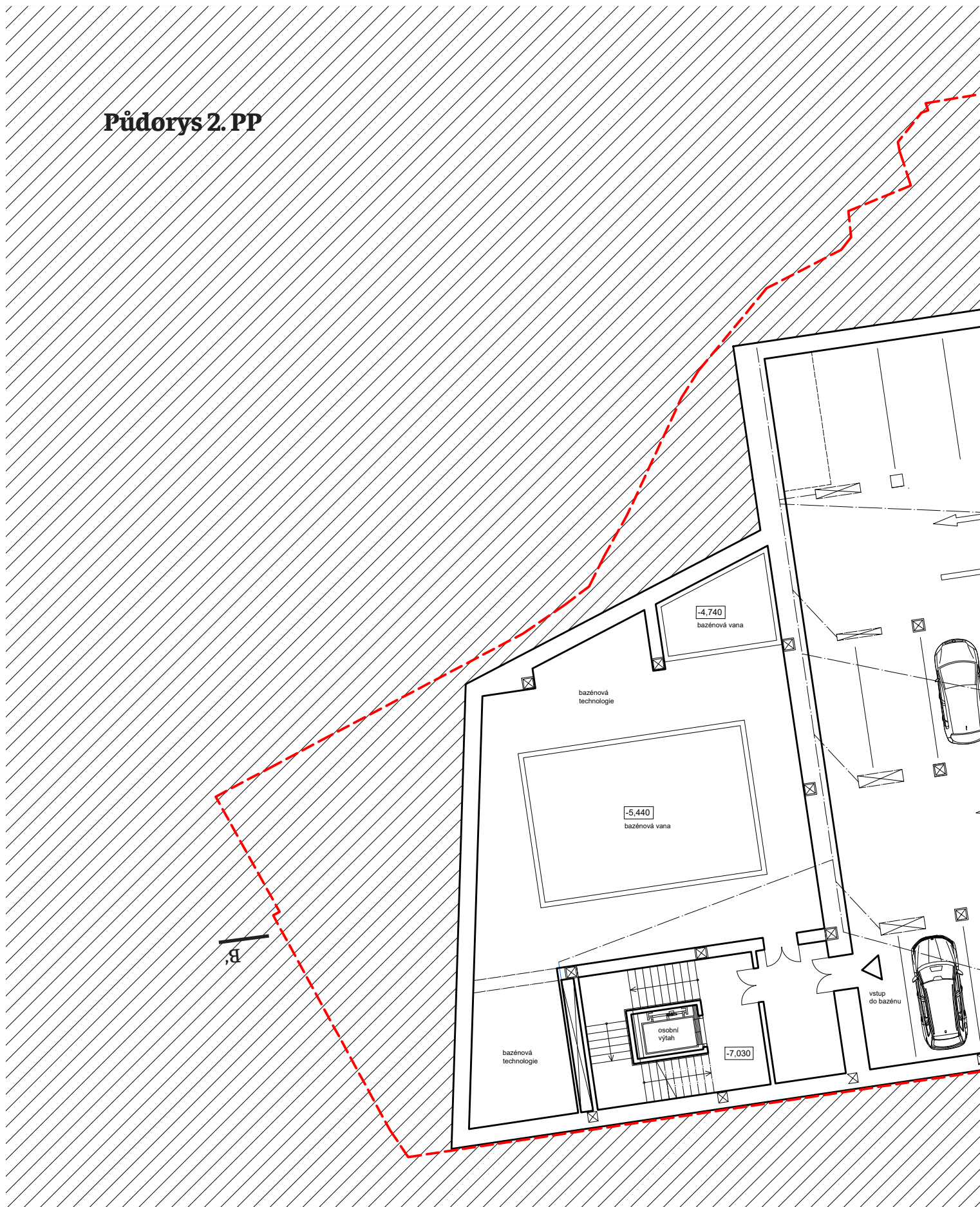
M 1:200

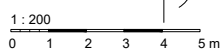
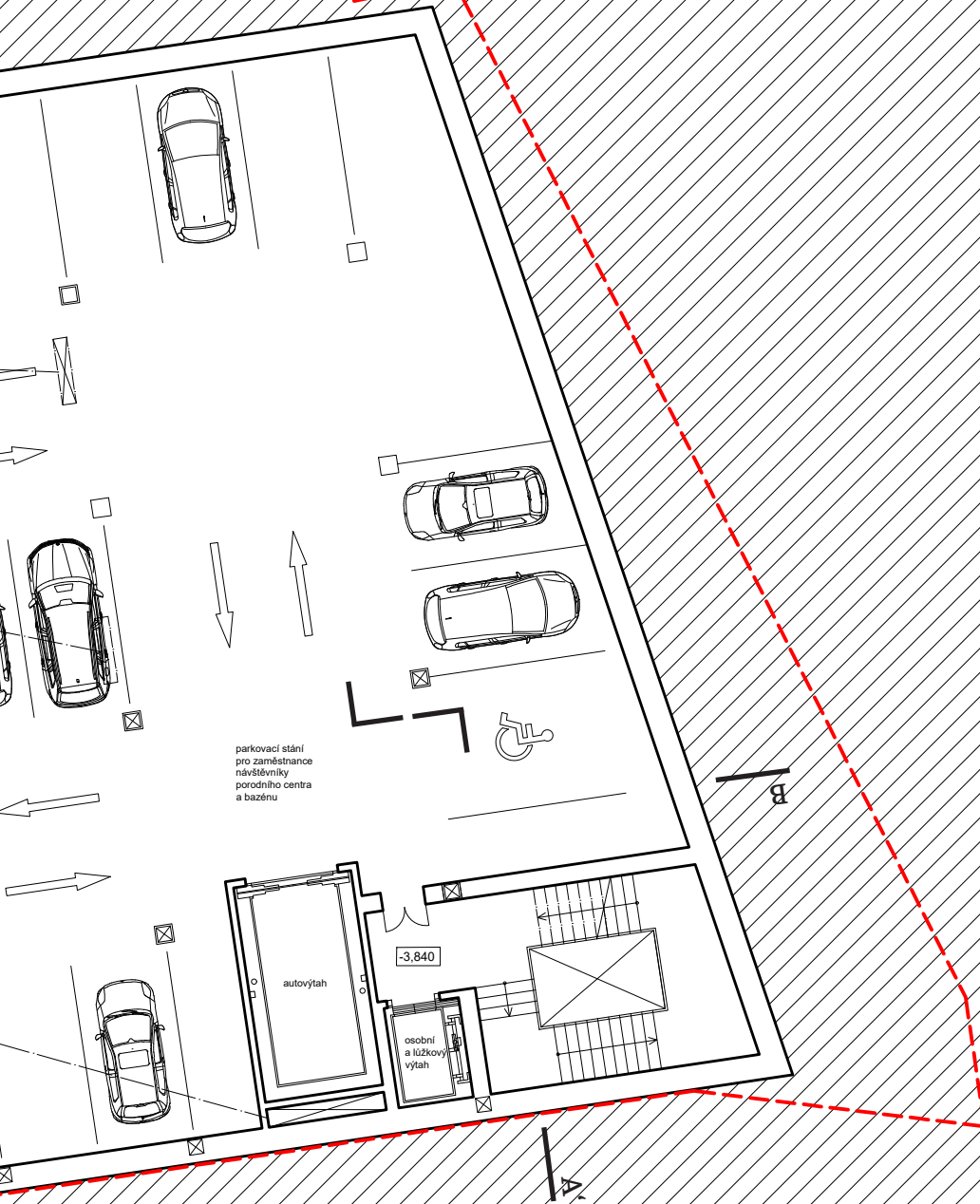
1:200
0 1 2 3 4 5 m

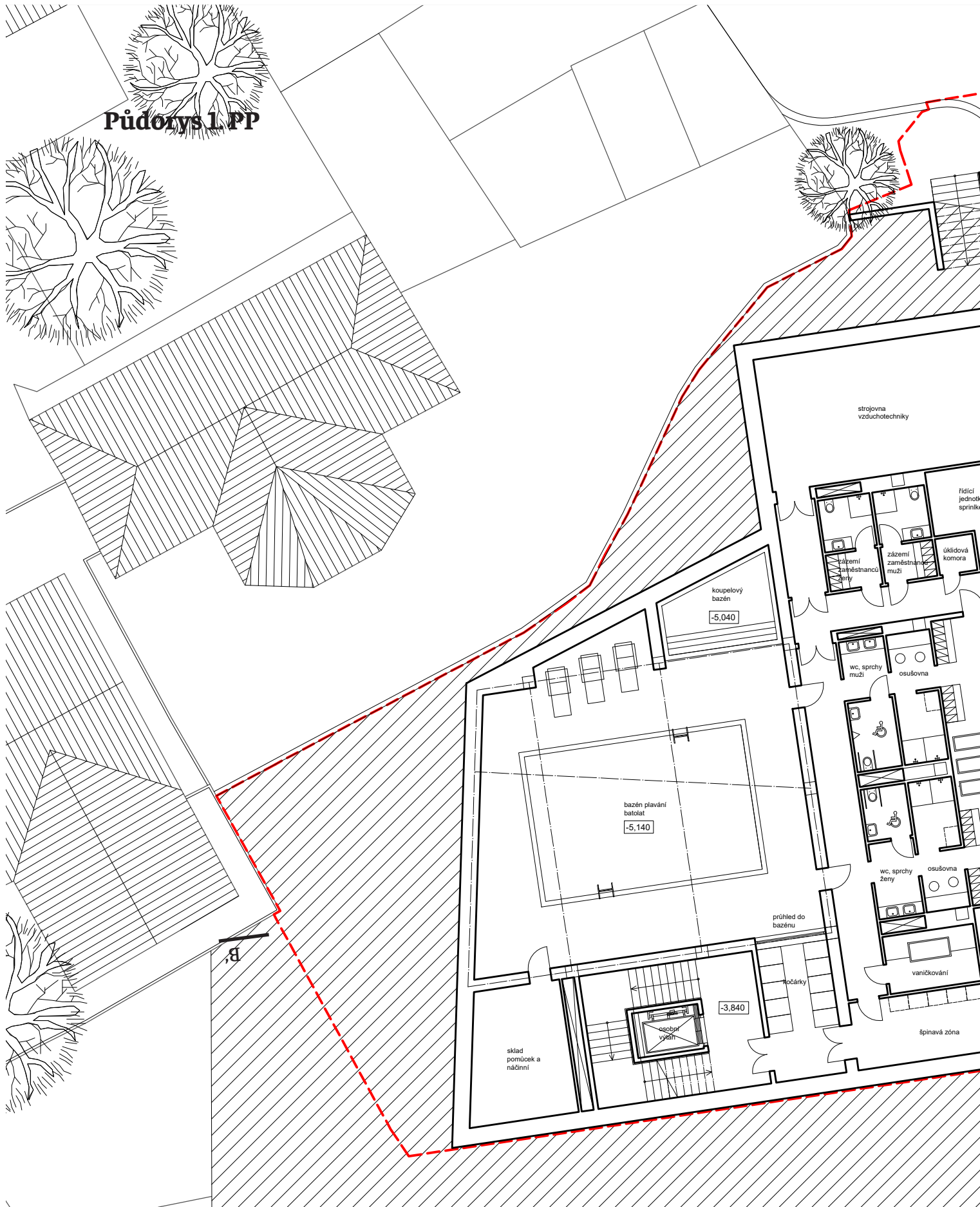
Půdorys 2. PP

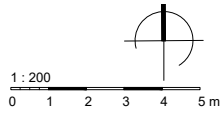
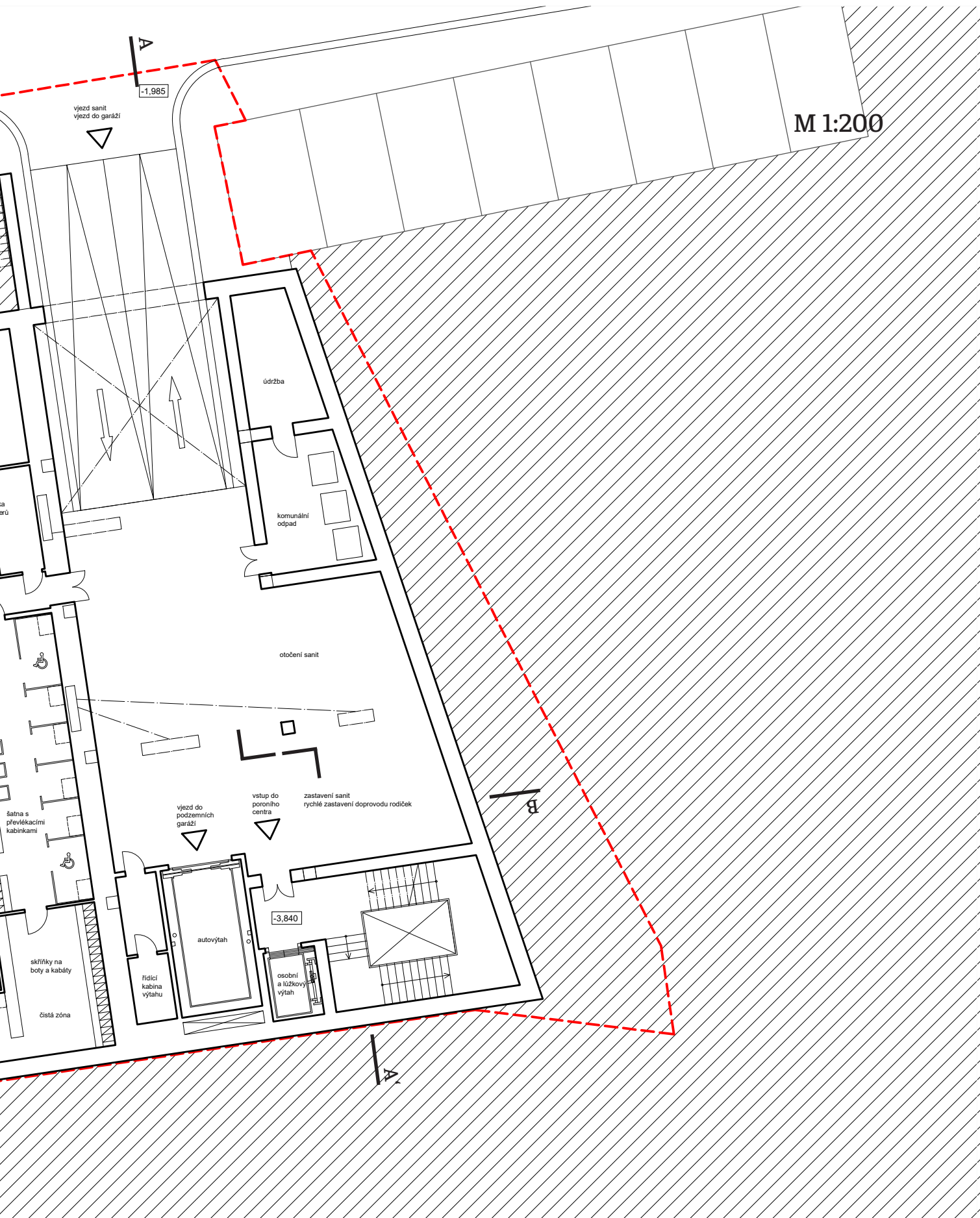

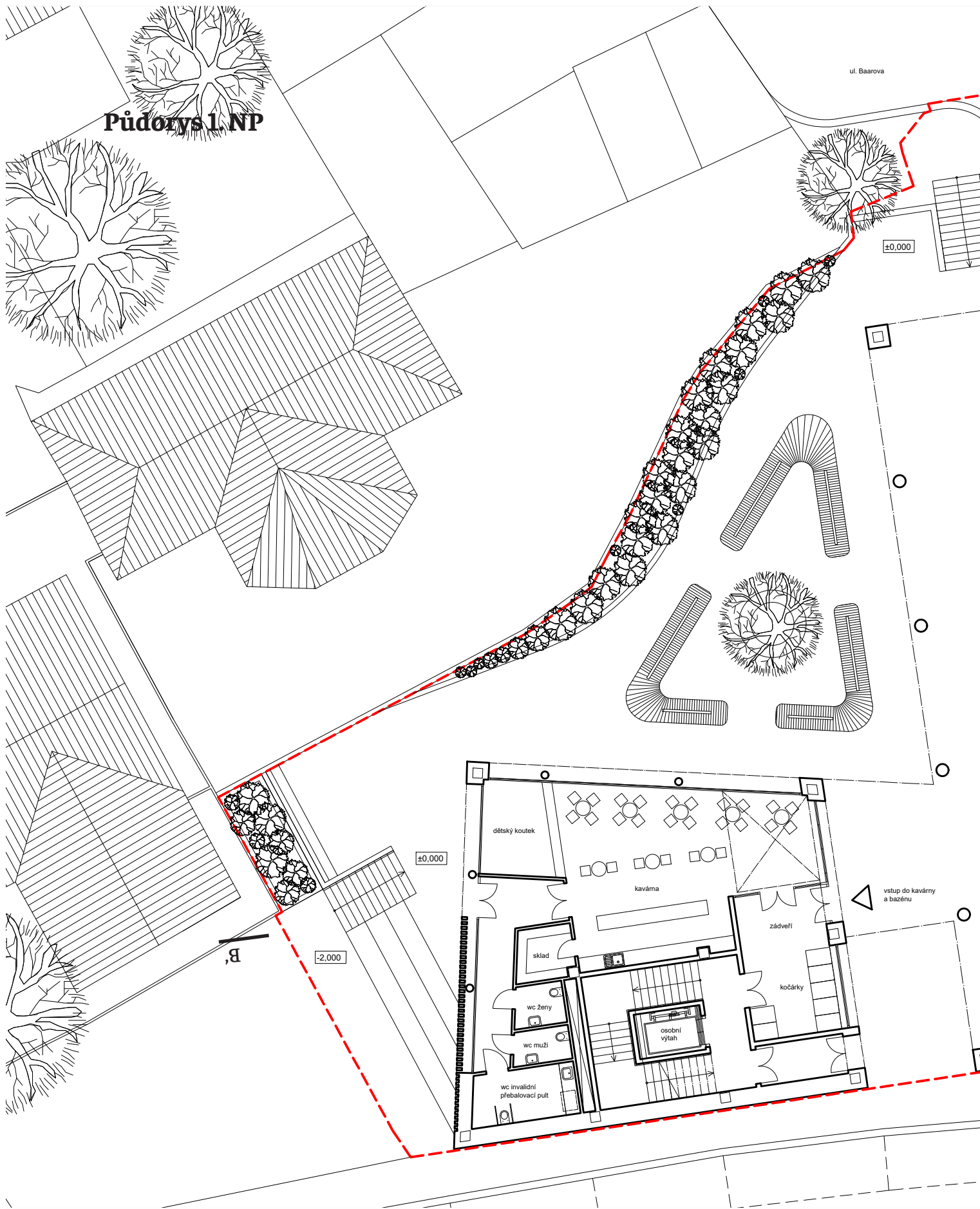
M 1:200

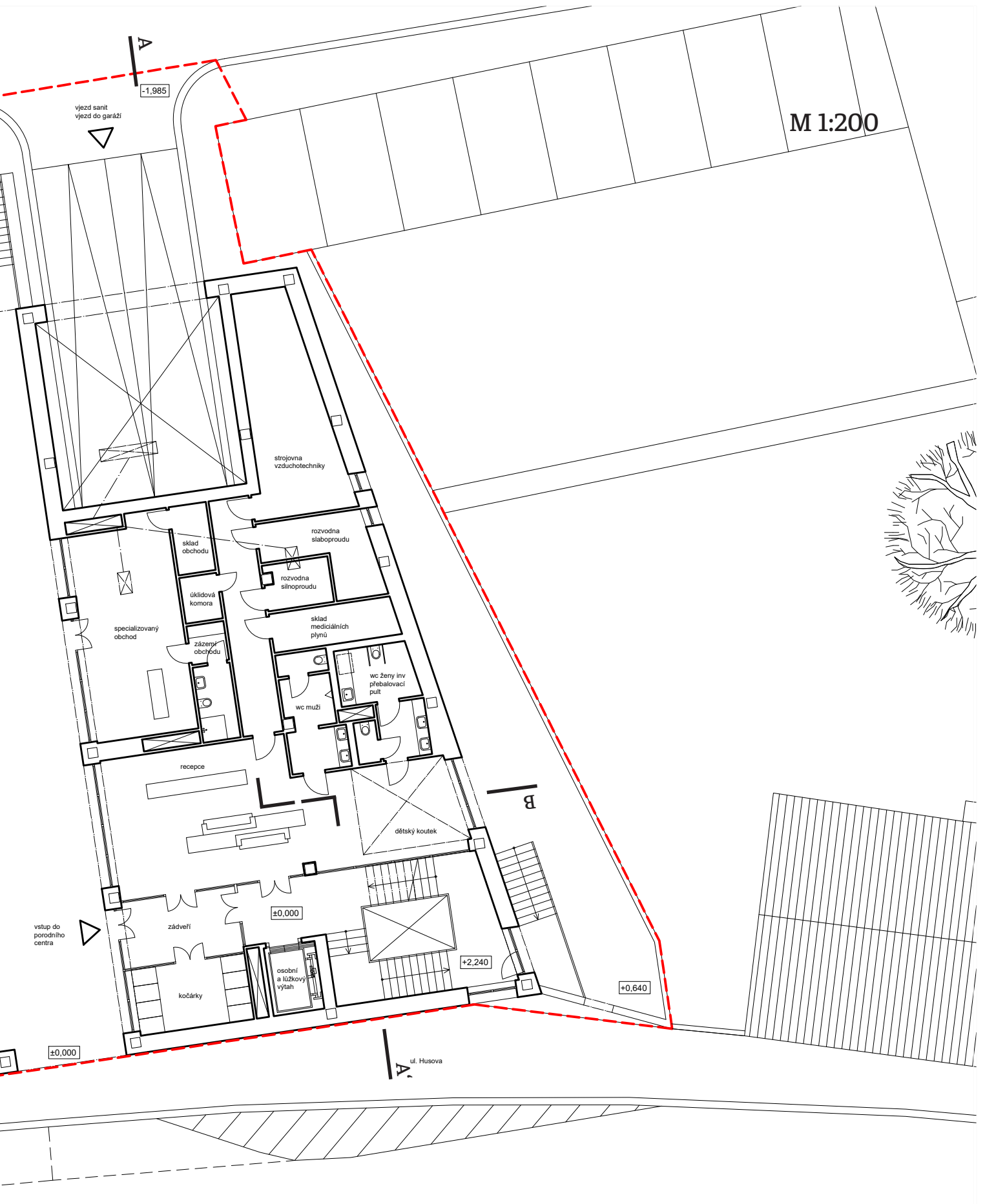
Půdorys 1. PP

M 1:200

vjezd sanit
vjezd do garáží

-1,985

strojovna
vzduchotechniky

rozvodna
slaboproudu

sklad
obchodu

úklidová
komora

specializovaný
obchod

zázemní
obchodu

rozvodna
silnoproudu

sklad
medicálních
plynů

wc muži

wc ženy inv
přebalovací
pult

recepcce

dětský koutek

vstup do
porodního
centra

zádveř

±0,000

kočárky

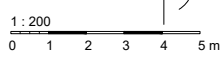
osobní
a lůžkový
výtah

+2,240

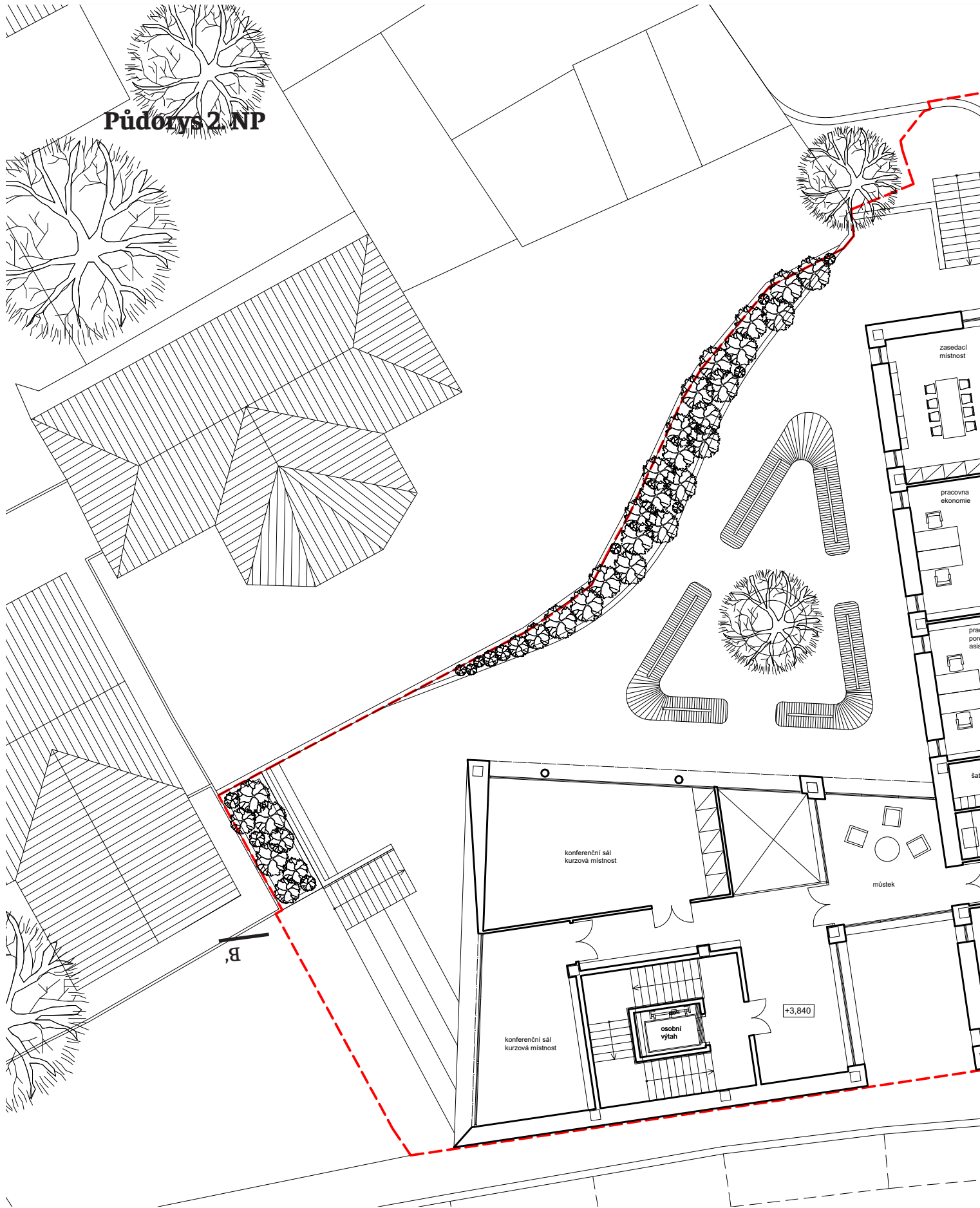
+0,640

±0,000

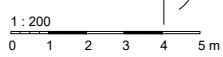
ul. Husova

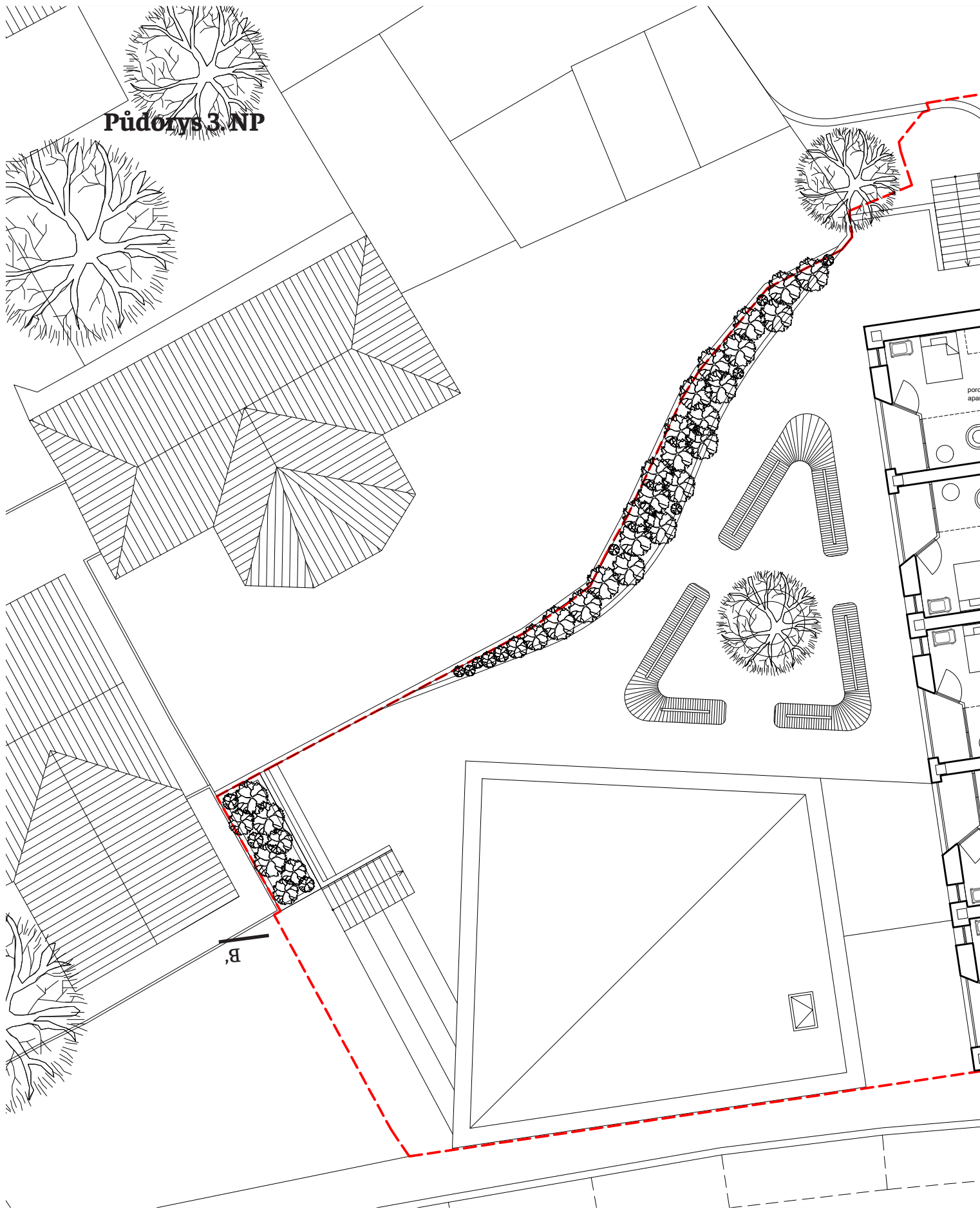
Půdorys 2. NP

M 1:200

Půdorys 3. NP

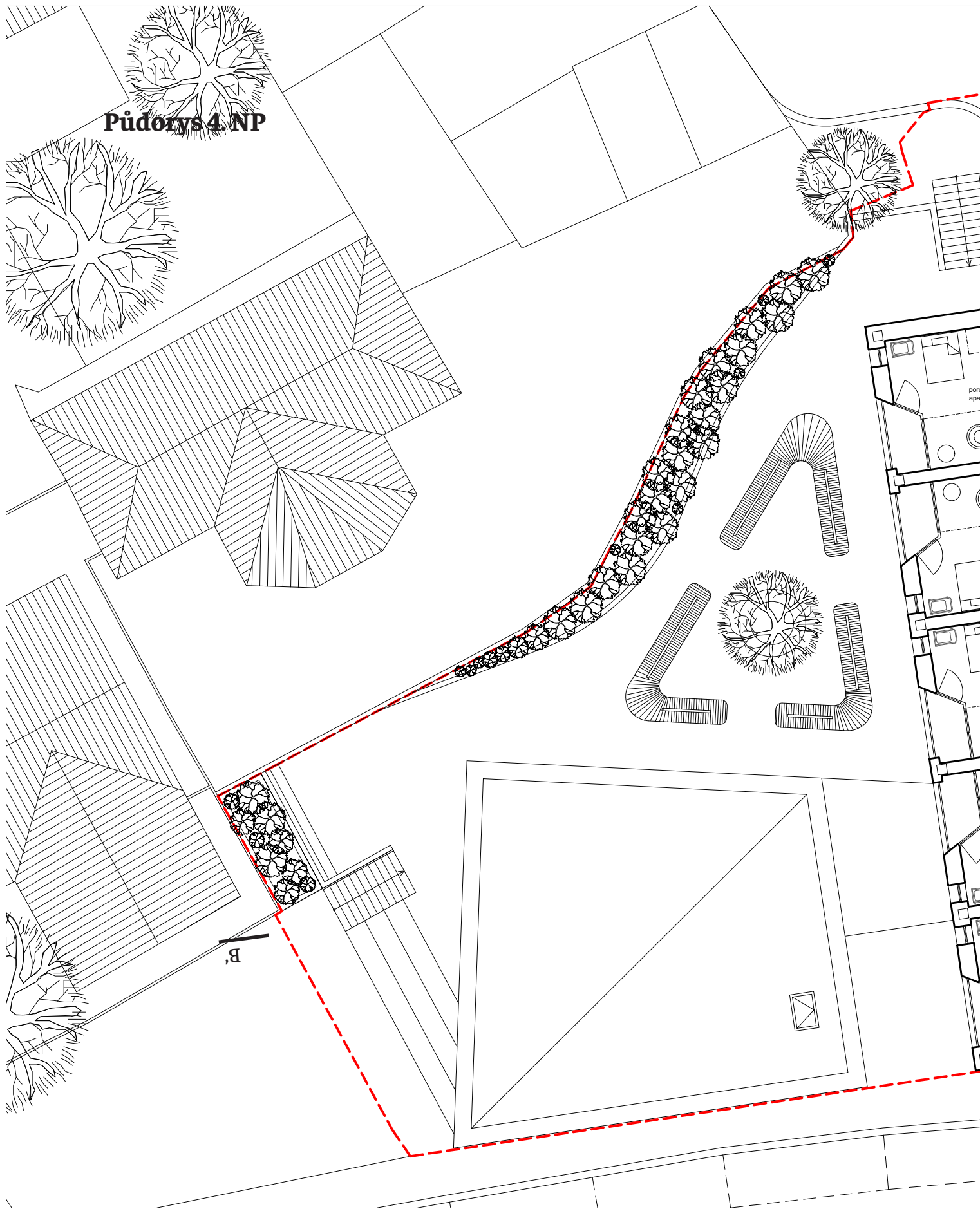

M 1:200

1:200
0 1 2 3 4 5m

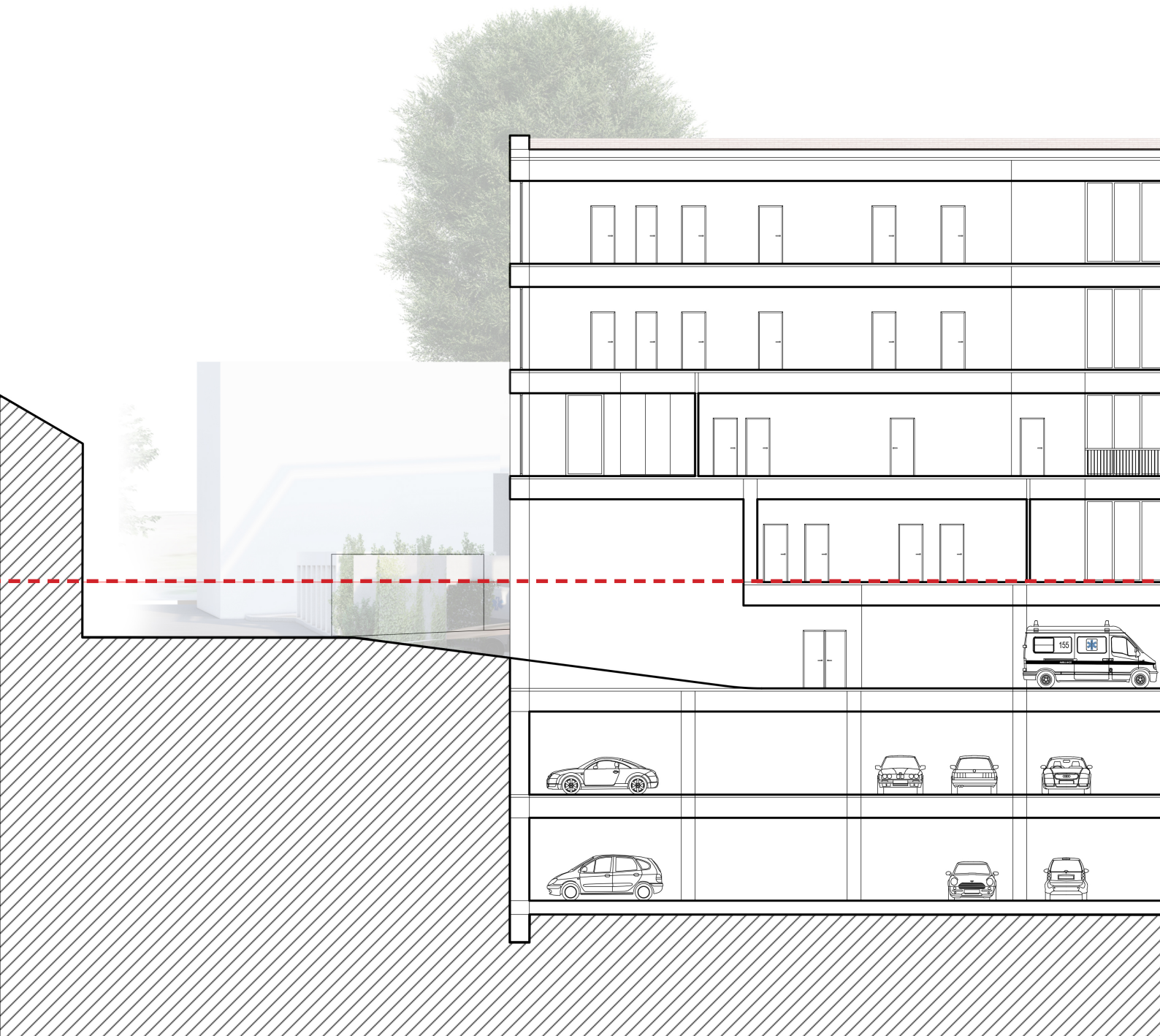

M 1:200

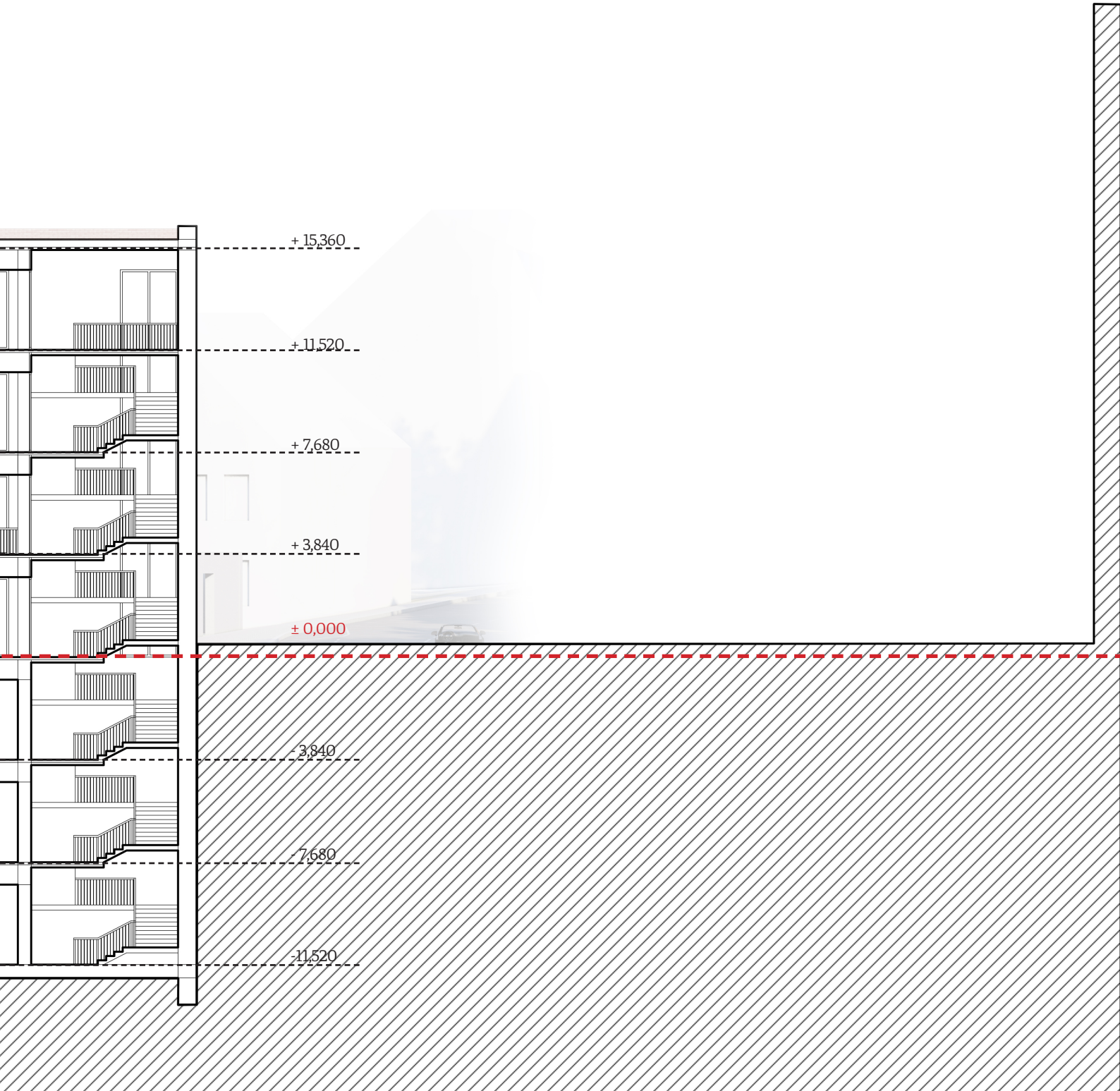

1:200
0 1 2 3 4 5m

Řez A-A'

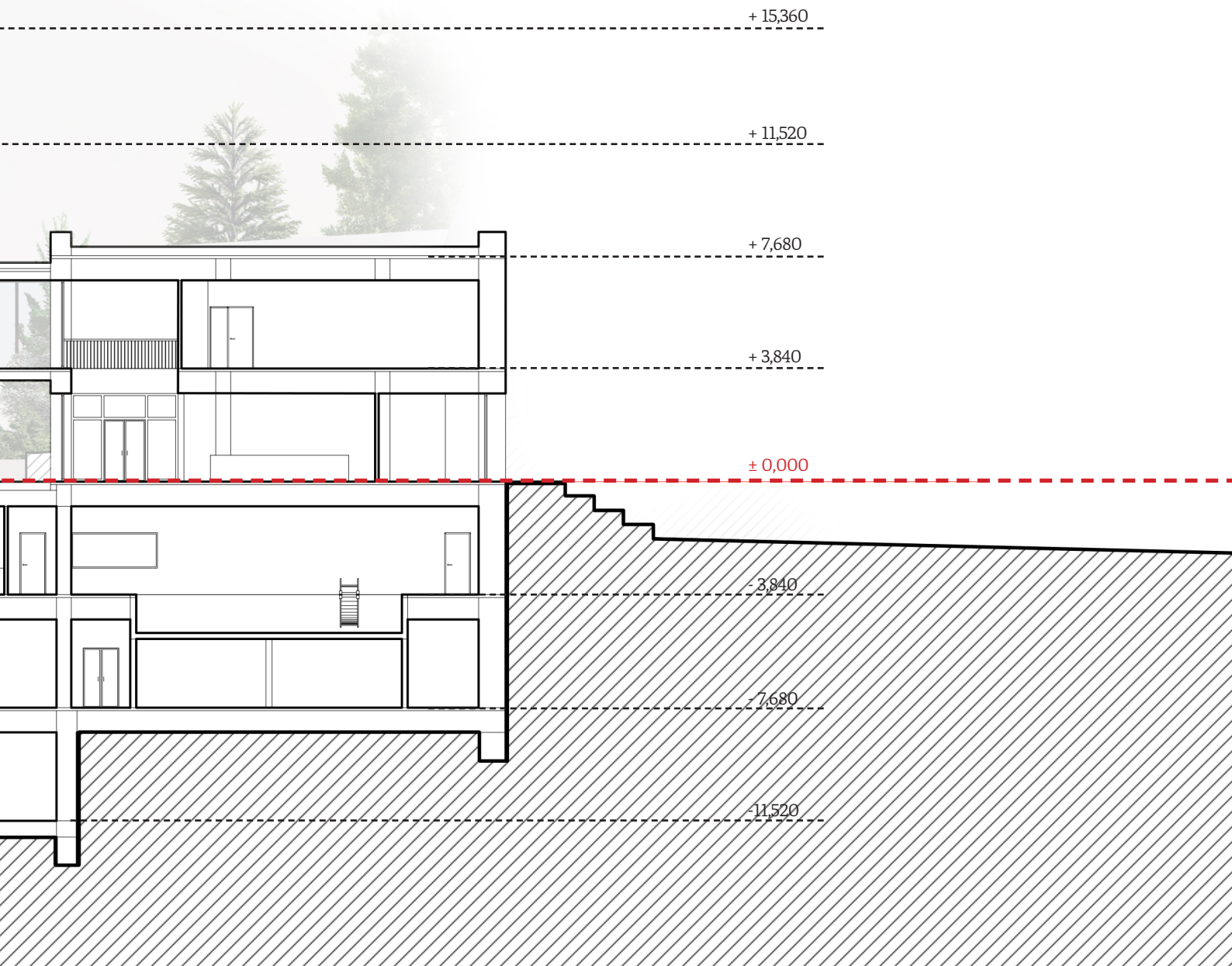
M 1:200

Řez B-B'

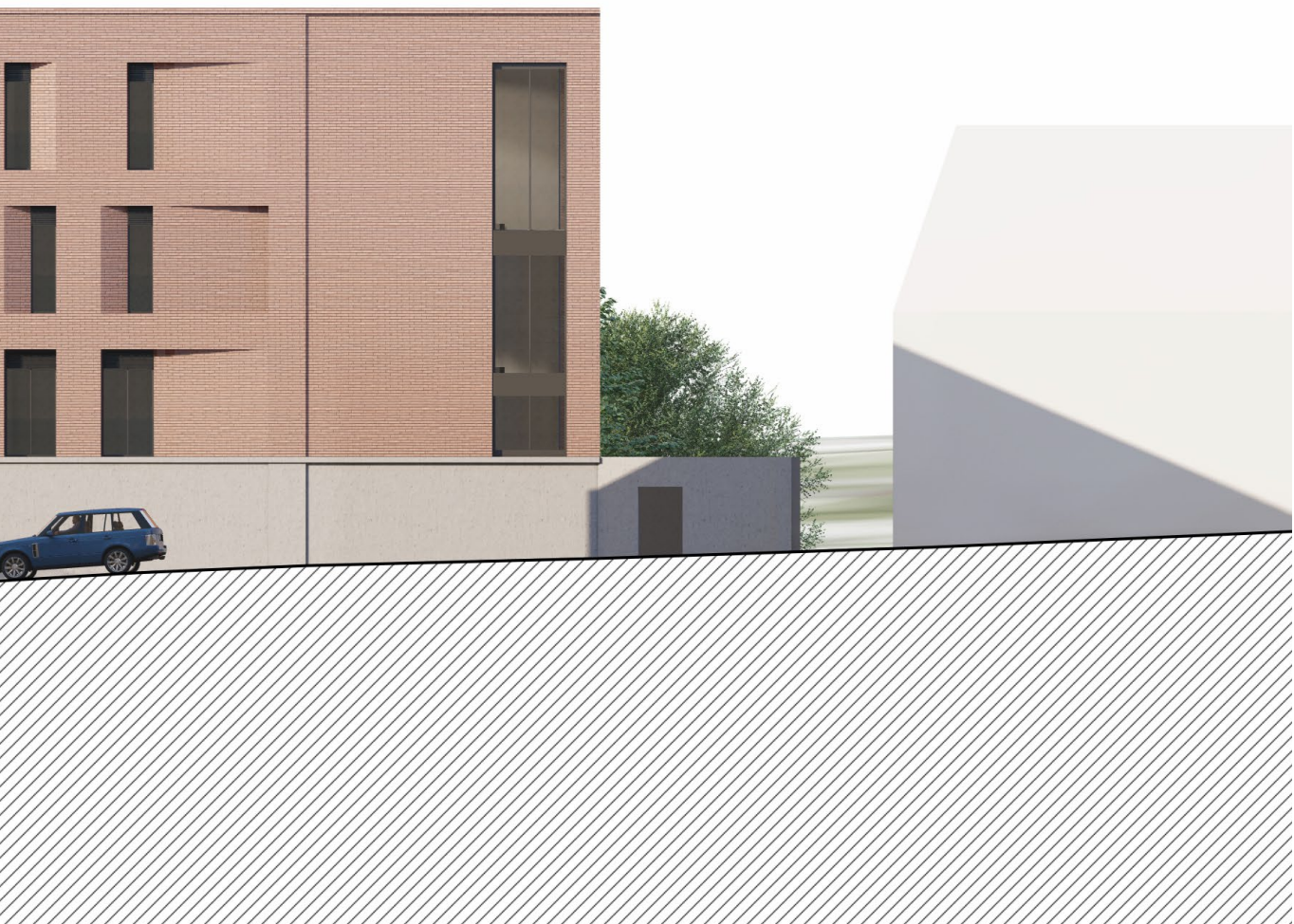
M 1:200

Pohled jihovýchodní

M 1:200

Pohled jihozápadní

M 1:200

Pohled severozápadní

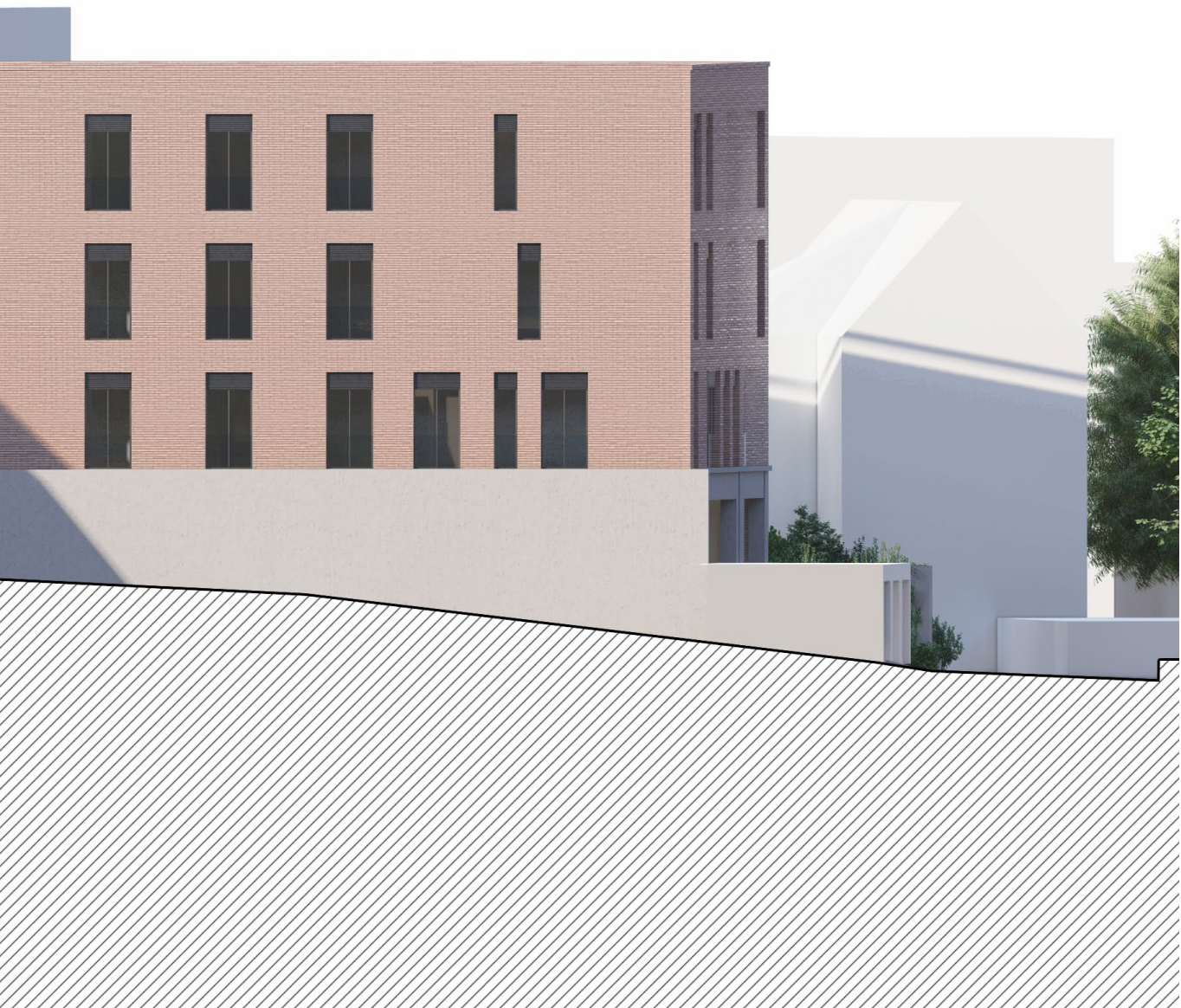
M 1:200

Pohled jihovýchodní

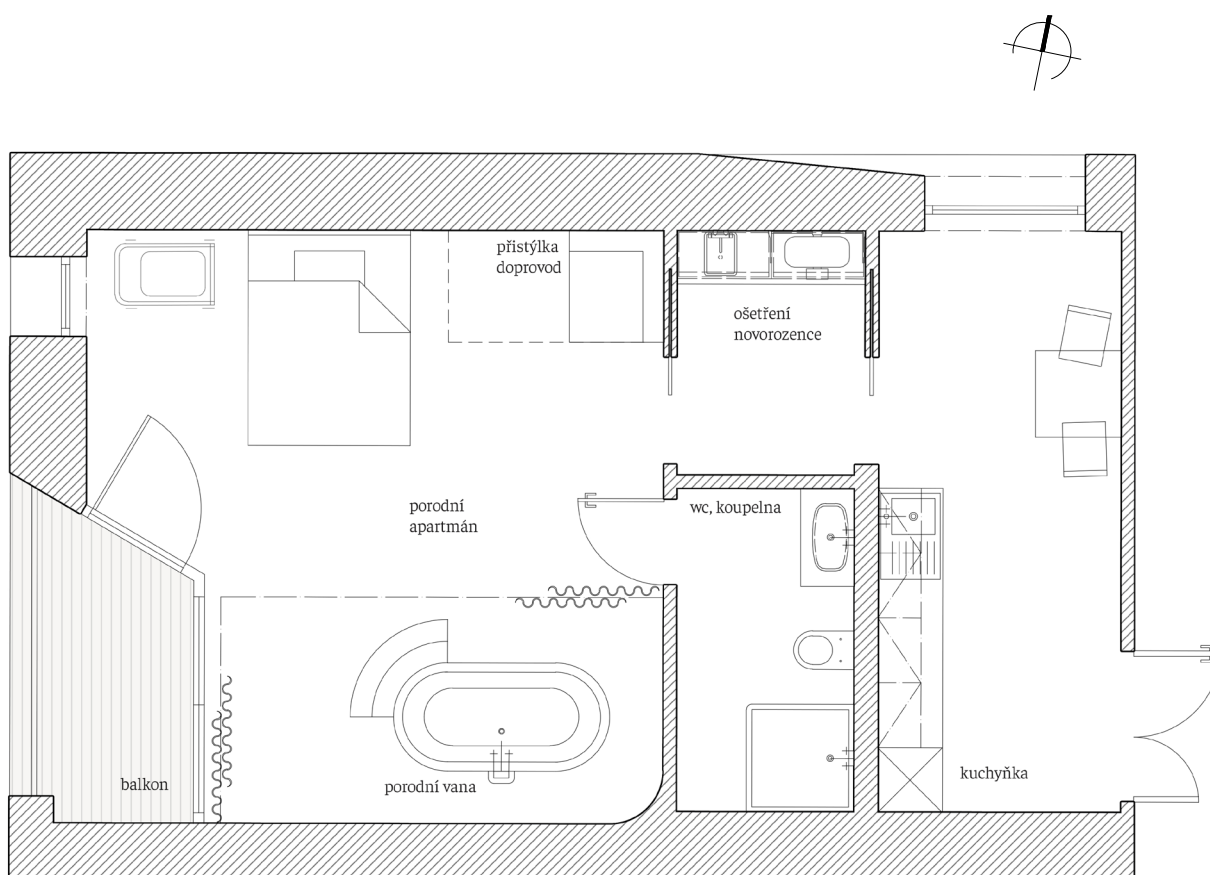

M 1:200

Návrh porodního apartmánu

Porodní apartmán je samotným středem porodního centra. Je navržen tak, aby zde mohl proběhnout jak samotný porod, tak první dny šestinedělí. Rodička se tedy nemusí stěhovat na klasické oddělení šestinedělí či domů. novorozeně neputuje po nemocnici, ale je ošetřeno v rámci apartmánu. Kontakt s matkou zůstává nepřetřžený. Součástí každého z těchto 10 porodních apartmánů je porodní vana, lůžko pro rodičku s dítětem, lůžko pro novorozence, přistýlka pro doprovod, prostor pro náčiní usnadňující porod, kout pro ošetření novorozence bezprostředně po porodu, WC s koupelnou a kuchyňka. Prostor poskytuje dostatek místa pro pohyb rodičky, jejího doprovodu a porodní asistentky.

půdorys porodního apartmánu

04 | Závěrečná část

V prvé řadě bych chtěla poděkovat panu Ing. arch. Michalu Juhovi za odborné vedení při zpracování projektu a velkou ochotu, s jakou mi vycházel vstříc jak při tvorbě diplomové práce, tak v i v minulých dvou semestrech.

Dále velký dík patří celé rodině, která obětavě zastupovala mé mateřské povinnosti a podporovala mě všemožnými způsoby v průběhu celého studia.

Zdroje textu

ČECH, Evžen. Porodnictví. Praha: Grada, 1999. ISBN 8071693553.

KOLÁČKOVÁ, Jana, Klára SNÁŠELOVÁ a Zuzana CANDIGLIOTA. Péče porodních asistentek mimo porodnice: Analýza právní úpravy vybraných evropských států. Burešova 6 602 00 Brno, 2010. Dostupné také z: https://lp.cz/wp-content/uploads/Pece_porodnich_asistentek_mimo_porodnice.pdf.

VRÁNOVÁ, Věra. Historie babictví a současnost porodní asistence. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-2441-764-6.

Co je porodní dům. Porodní dům U čápa - předporodní kurzy [online]. Copyright © 2000 [cit. 16.08.2021]. Dostupné z: <https://www.pdcap.cz/Texty/PD/CojePD.html>.

O centru porodní asistence - Centrum porodní asistence [online]. Dostupné z: <https://bulovka.cz/kliniky-a-oddeleni/centrum-porodni-asistence>.

Místo porodu: Výsledky největší studie “Birthplace Cohort Study” – Fakta o porodu. Fakta o porodu – Fakta, čísla, statistiky a významné studie světových organizací o předporodní, porodní a poporodní péči [online]. Copyright © All right reserved. [cit. 16.08.2021]. Dostupné z: <http://www.faktaoporodu.cz/misto-porodu-vysledky-nejvetsi-studie-birthplace-cohort-study/>.

Vyhláška č. 92/2012 Sb., o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče, ve znění vyhlášky č. 284/2017 Sb.

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních.

Vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků.

Vyhláška č. 238/2011 Sb., o stanovení hygienických požadavků na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch.

Zdroje obrázků

01. <https://www.geburtshaus-terra-alta.ch/geburtshaus>
02. <https://www.fnkv.cz/porodni-sal.php>
03. <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10408111009-cesky-zurnal/9188-reakce-na-vyjadreni-ksenie-salove-k-filmu-pet-zrozeni/>
04. https://bulovka.cz/kliniky-a-oddeleni/centrum-porodni-asistence/Fotogalerie_CPA#pid=11
05. https://bulovka.cz/kliniky-a-oddeleni/centrum-porodni-asistence/Fotogalerie_CPA#pid=14
06. <https://www.geboortecentrumlinde.nl/praktijk/>
07. <https://www.geburtshaus-hamburg.de/unser-geburtshaus/raeume/>
08. <https://www.geburtshaus-von-anfang-an.at/raeume/>
09. <https://www.geburtshaus-von-anfang-an.at/raeume/>
10. a 11. <https://www.croydonadvertiser.co.uk/news/croydon-news/what-being-midwife-croydon-university-1822061>
12. vlastní tvorba
13. a 14. <https://www.febromed.de/produkte/variotracer-das-schwenkbare-halteseil/dec-kenversion.html>
15. a 16. <https://www.juklik.cz/fotogalerie/interier>
17. <https://www.geburtshaus-hamburg.de/unser-geburtshaus/raeume/>
- 18., 19., 20., 21., 22., 23. <https://www.archdaily.com/875543/terra-alta-oberkirch-maternity-hospital-dolmus-architekten>
- 24., 25., 26., 27. <https://www.geburtshaus-von-anfang-an.at/raeume/>
- 28., 29., 30., 31. <https://mvsa-architects.com/project/projects-haga-hospital-healthcare/>
- 32., 33., 34., 35. <https://www.heb vital.de/impressionen.html>
- 36., 37., 38., 39., 40. <https://www.nemocnice-horovice.cz/oddeleni/porodnice-u-slunecni-brany#>

